Poštnina plačana v gotovini

Leto LXXII., št. 13 — Ljubljana, torek 17. januarja 1939 — Cena Din 1.—

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne izvzemši nedelje in praznike. — Inserati do 80 petit vrst à Din 2, do 100 vrst à Din 2.50, od 100 do 300 vrst à Din 3, večji inserati petit vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru, inseratni davek posebej. — »Slovenski Narod« velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO LJUBLJANA, Knaflјeva ulica štev. 5 Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRADEC, Slomškov trg 5. — Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Zasedanje sveta DN:

Razprava o španskem vprašanju v Ženevi

Francija in Anglija za spoštovanje neodvisnosti Španije — Tudi republikanska vlada za umik vseh tujih prostovoljcev

ŽENEVA, 17. jan. AA. Havas: Na včerajšnji seji sveta DN je francoski zunanji minister Bonnet govoril o poročilu mednarodne vojaške komisije za odpoklic tujih prostovoljcev s Španskega in rekel med drugim, da je odpoklic teh prostovoljcev prva naloga vseh držav, ki jim je kaj do tega, da nastane mir na Španskem. Francoska vlada ni nikdar opustila tega svojega stališča, da se naj namreč odpokličejo iz Španije vsi tuji prostovoljci, in je zmerom obsojala vsako omešavanje v špansko državljansko vojno, da se tako doseže sporazum med evropskimi narodi. Francoska vlada misli, da je vojna na Španskem bratomorna vojna in da se nadaljuje zato, ker se na obeh straneh bore tujci, ki zastopajo razne ideologije. Da izvrši mednarodna vojaška komisija svojo nalogo, je nadaljeval Bonnet, je potrebno, da tuji prostovoljci do zadnjega zapuste obe vojujoči se stranki, posebno nacionalistično, kajti samo tedaj ne bo nevarnosti, da se španska državljanska vojna razširi. Samo tedaj se bo moglo govoriti o pomiritvi v zahodnem Sredozemlju, kjer predstavlja Španija bistven element za ohranitev statusa quo.

Bonnet je dalje izjavil, da bo francoska vlada tudi nadalje z vsemi sredstvi delala na tem, da se Španija pomiri, in bo Španiji izkazovala človečansko pomoč v živežu in oskrbi beguncev. To akcijo bo izvajala preko francoskega Rdečega križa. Francoska vlada bo posebno gledala na to, da pošlje španske vojake-begunce v nevtralne cone.

Nato je povzel besedo zastopnik belgijske vlade Spaak. Izjavil je, da se v glavnem strinja z Bonnetovimi izjavami.

Za njim je govoril britanski zunanji minister lord Halifax. Čestital je odboru in mednarodni vojaški komisiji k njenemu delu. Zastopnik sovjetske Rusije Surič se je v svojem govoru zevzemal za ohranitev španske neodvisnosti.

Španski zunanji minister del Vajo je v svojem govoru izjavil, da sestoji španska republikanska vojska izključno iz Špancev ki se bore za neodvisnost svoje domovine. To je potrdilo tudi poročilo mednarodne vojaške komisije za odpoklic prostovoljcev.

Republikanci organizirajo odpor

Barcelona, 17. jan. AA. Havas. Mobilizacija in militarizacija naroda se nadaljuje v pospešenem ritmu. Od 7 vpoklicanih letnikov so se letniki 1919 do 1921 že prijavili. Včeraj je uradni list pozval tudi letnika 1917 in 1918 pod orožje. Letnika 1915 in 1916 bosta zaposlena pri utrjevanju. Ženska društva in sindikati proučujejo skupaj s produkcijskimi in industrijskimi sindikati, kako naj ženske nadomeste moške, poklicane na fronto. Štiri tisoč žensk je že pri delu. Ker pa te ženske ne morejo takoj nadomestiti moške, bodo morale poprej absolvirati pripravljalen tehnični tečaj. Vojaški in uradni krogi se zavedajo težkoč položaja, vendar so slej ko prej mirni. Odpor se organizira smiselno in odločno. Isti krogi poudarjajo, da republikancem primanjkuje vojnega materiala, medtem ko se na drugi strani kupiči orožje in človeški material ter s tem upravičujejo nacionalistično prodiranje. Dalje naglašajo, da je sovražnik vrgel v boj 800 letal, medtem ko jih republikanci tako rekoč nimajo. Razmerje med obojim topništvom je kakor 6 proti 1.

Poročila z bojišč

Barcelona, 17. jan. AA. Reuter. Snočnje poročilo republikanskega vrhovnega poveljstva pravi, da nacionalisti na katalonski fronti silno pritiskajo. Poročilo trdi, da prodirajo republikanci na andaluzijski fronti. Na katalonski fronti se vrši srdita bitka v odsekih Santa Colona in Cervera. Na estremadurski fronti so republikanci po tem poročilu zavrnili dva nacionalistična protinapada, pri čemer so nacionalisti imeli mnogo izgub. Predsnočnjim so republikanci zavzeli Colgalabar, zahodno od Monte Rubbija. Na andaluzijskem bojišču so republikanci prodrli v dveh smereh in zavzeli vrh 919 in vas Tosar.

Francija, Španija in Italija

Pariz, 17. jan. o. Medtem ko se odpravljata francoski generalisimus Gamelin in vrhovni poveljnik francoskega vojnega brodovja admiral Darlan na inspekcijsko potovanje po Alžiru in Maroku in se na francoski severnoafriški obali zbira 80 francoskih vojnih ladij k velikim manevrom, postaja položaj v francoski notranji in zunanji politiki čim dalje bolj zapleten. Rimski obisk angleških državnikov po dosedanjih informacijah ne pomeni nikake stvarne spremembe položaja. Državniki so si le na jasnem, da so francosko-italijanski odnošaji zašli v zagato, res pa je tudi, da sta **angleška državnika v Rimu razčistila mednarodno atmosfero in da je bila ob tej priliki znova utrjena francosko-angleška solidarnost.** V Parizu so pripravljeni podvzeti vse, da bi se preprečilo nadaljnje zastrupljevanje mednarodnega ozračja. **Francosko zunanje ministrstvo je zato tudi demantiralo vesti tukajšnjih listov o koncentracijah italijanske vojske na mejah francoske Somalije.** Javnost je bila obenem opozorjena, naj oprezno sprejema na znanje tudi vse druge take vesti. Vsi politični krogi pričakujejo sedaj z zanimanjem za 30. januar napovedani sestanek nemškega državnega zbora, na katerem bo Hitler nedvomno pojasnil nemško stališče glede na razvoj mednarodnega političnega položaja v območju Sredozemskega morja. Vsekakor nihče ne spekulira s tem, da bi se spričo francosko-nemškega pakta sedanji spor z Italijo izigral v škodo osi Rim - Berlin.

Spor z Italijo je vplival tudi na francosko notranjo politiko. Včeraj je bil Blum prvič po zadnji polemiki z radikali pri Daladierju. Državnika sta imela daljši razgovor in je socialistični voditelj opozoril predsednika na kočljivi položaj španskih republikancev, katerih definitivni poraz bi pomenil hud udarec francoski sredozemski politiki. **Zahteval je od Daladierja, naj z vsemi silami brani francoske interese v območju Sredozemskega morja, predvsem prosto pot med Francijo in njenimi severnimi afriškimi kolonijami. V tem primeru bodo Daladierja podprli tudi socialisti.**

Skoraj še večjo pozornost kakor ta razgovor so zbudili sklepi radikalske parlamentarne frakcije, ki jih je poslala min. predsedniku. **V svoji resoluciji ugotavljajo, da so zelo v skrbeh zaradi vedno novih inozemskih podpor generalu Francu, čigar akcija neposredno ogroža francoske pozicije na Sredozemskem morju.** Francoska vlada naj zato posveti vso svojo pozornost razvoju španskega problema. V nobenem primeru tudi ne sme pristati na kakršnokoli cesijo kateregakoli francoskega kolonialnega ozemlja kakšni drugi sili.

General v podkarpatski vladi

Za tretjega člana podkarpatske avtonomne vlade je bil imenovan general Prhala

Praga, 17. jan. e. **Kakor se doznava, je bil za tretjega člana vlade Podkarpatske Rusije imenovan divizijski general Lev Prhala, dosedanji komandant vseh češkiх edinic v Slovaški in Podkarpatski Rusiji. General Prhala je znan kot eden najboljših in najbolj energičnih oficirjev češko-slovaške vojske. Med lansko mobilizacijo je bil na čelu vojske, katere naloga je bila braniti južne meje češkoslovaške. V tukajšnjih političnih krogih se imenovanje vojnega strokovnjaka za tretjega člana vlade Podkarpatske Rusije komentira kot ukrep za vzpostavitev reda v vzhodnih delih republike in za zagotovitev obrambe Podkarpatske Rusije.**

Chust, 17. jan. e. Tiskovni odsek pri vladi Podkarpatske Rusije javlja, da so organi javne varnosti, ki so vodili preiskavo zaradi razbijanja oken na poljskem konzulatu v Sevljusu, aretirali štiri mladeniče, ki so sodelovali pri napadu. Čeprav je bila škoda 120 Kč takoj poravnana, so policijski organi energično postopali. Dva aretiranca sta bila poslana v koncentracijsko taborišče, dva pa izročena sodišču. Glavnih krivcev pri napadu pa niso mogli izslediti. Domnevajo, da so pobegnili na Madžarsko.

WASHINGTON, 17. jan. e. Bivši češkoslovaški poslanik v Londonu dr. Jan Masary je te dni predaval v Washingtonu in je izjavil, da je prišel v Ameriko zato, da se zavzame za Žide in da dela za njihove koristi.

Tretji sestanek guvernerjev emisijskih bank Balkanske zveze

se je pričel danes v Beogradu

Beograd, 17. jan. e. Danes se tu sestanejo guvernerji emisijskih bank Balkanske zveze. Sestanek bo danes in jutri in bo tretji v vrsti sestankov emisijskih bank balkanskega sporazuma. Prvi je bil od 17. do 19. decembra 1936 v Atenah, drugi od 22. do 24. novembra 1937 v Ankari. Na tem sestanku bodo proučevali splošno denarno politiko, zlasti v zvezi s položajem angleškega funta, dolarja in eventualno francoskega franka. Poleg tega bodo proučili tudi denarne odnošaje med državami Balkanske zveze in državami z dirigiranimi denarnimi razmerami. Naposled bodo razmotrivali tudi političen sporazum med državami Balkanske zveze in možnost za močnejše sodelovanje emisijskih zavodov teh držav. Sestanku v Beogradu bo predsedoval guverner Narodne banke dr. Milan Radosavljević. Na čelu grške delegacije je guverner grške Narodne banke Emanuel Zuderos, na čelu rumunske guverner rumunske Narodne banke Joan Lapedatu, na čelu turške generalni direktor turške Centralne banke Kemal Zeim Sunel. Včeraj popoldne sta predstavnika grške in rumunske Narodne banke neslužbeno obiskala Narodno banko. Danes ob 10.30 so se gosti vpisali v dvorno knjigo, nato pa so službeno obiskali Narodno banko, odkoder so krenili na Avalo, kjer so položili venec na grob neznanega junaka. Guverner Narodne banke dr. Radosavljević je priredil gostom na čast na Avali intimno kosilo. Ob 17.30 bo prvi sestanek v Narodni banki. Drevi priredi finančni minister Letica svečano večerjo, za jutri so pa napovedani obiski predsedniku vlade, finančnemu ministru, ministru za trgovino in industrijo, kjer se bo tudi nadaljevalo zasedanje guvernerjev in bo sprejeta resolucija. Jutri zvečer bo priredil guverner Narodne banke v hotelu »Srpski kralj« svečan banket.

Madžarska in Nemčija

Madžarska je spremenila svojo dosedanjo politiko in se popolnoma podredila Berlinu

Budimpešta, 17. jan. e. Od pogajanj zunanjega ministra grofa Csakyja v Berlinu pričakujejo v madžarskih političnih krogih definitivno vzpostavitev tradicionalno dobrih odnošajev med Nemčijo in Madžarsko, ki so bili po dunajski arbitraži zaradi spornega ozemlja med Češkoslovaško in Madžarsko nekoliko skaljeni. Grof Csaky je nedavno v javnem govoru odkrito omenil, da so se odnošaji med obema državama ohladili, poudarjal pa je, da je pripravljen odstraniti vsa nasprotja med Berlinom in Budimpešto. Razlogi tega nasprotja niso bili samo zaradi skupne poljsko-madžarske meje. Nemčija je namreč stala odločno na stališču, da je treba dati dalekosežne pravice nemški manjšini na Madžarskem, zahtevala je tudi, da je madžarska politika v skladu z nemško, da Madžarska izstopi iz Društva narodov in pristopi k protikomunističnemu paktu, da izdela Madžarska židovski zakon na rasistični podlagi in da se odreče parlamentarizmu. Dokler je še priključitev Podkarpatske Rusije izgledala mogoča, se je Madžarska upirala nemškim zahtevam, a ko se je pozneje tudi Poljska desinteresirala za skupne meje, je tudi Madžarska spremenila svojo politično linijo. Opustila je namen, da asimilira nemške manjšine in Nemcem zajamčila široke pravice glede šolstva, pa tudi glede zborovanj in sestankov. Židovski zakoni so bili izvedeni na rasistični podlagi in pristop k protikomunističnemu paktu je dovedel madžarsko politiko v sklad z osjo Rim—Berlin.

Budimpešta, 17. jan. AA. MTI: Avdijenca zunanjega ministra Csakyja pri Hitlerju je trajala 70 minut. Grof Csaky se je z avdijence vračal z najboljšimi vtisi. Včerajšnji dopoldanski razgovori med zunanjim ministrom in Hitlerjem so potekli v kar najprisrčnejši atmosferi. Prisrčnost sedanjega razmerja med Madžarsko in Nemčijo je dobila potrdilo tudi v razgovorih z drugimi vodilnimi nemškimi osebnostmi. Na kosilu, ki ga je priredil madžarski berlinski poslanik grofu Csakyju na čast, so bile najuglednejše nemške osebnosti.

Dr. Stojadinović o svoji politiki

Prva seja poslanskega kluba JRZ

BEOGRAD, 17. januarja. AA. Snoči je bila prva seja plenuma kluba poslancev JRZ. Sejo je otvoril ob 18. predsednik vlade dr. Stojadinović . V daljšem govoru se je predsednik zahvalil poslancem za volilno sodelovanje, nato je pa orisal več važnih momentov iz preteklih volitev. Zahvalil se je poslancem za njihov trud v volilni borbi in jih pozval k složnemu delu. Nato je orisal potek volilne borbe in med drugim dejal:

Predsednik francoske vlade Edouard Daladier je rekel pred nekaj dnevi, da mu za upravo države zadošča tudi en glas večine. Vsekako je tudi en glas večine večina in se nikoli ne more spremeniti v manjšino, toda mi nimamo enega glasu večine, temveč večino 300.000 glasov v narodu. Imeli boste priložnost, posebno tisti, ki boste v verifikacijskem odboru, da boste brali volilne akte. Videli boste, da so naši zastopniki v glavnem volilnem odboru izpovedali, da ni bilo za pristaše JRZ volilne svobode v velikem delu savske in primorske banovine. Toda ne bom navajal vašega osebnega prepričanja, temveč bom omenil le letak, ki ga je dr. Maček pred tremi dnevi izdal v Zagrebu. Znano vam je, gospodje, da je oblast mislila, da Hrvataka državljanska zaščita ne more obstajati, ker je nezakonita organizacija. V vrsti izdanih ukrepov je tudi aretacija šestih poveljnikov in voditeljev, ali kakor se že imenujejo pogiavarji te državljanske zaščite v Zagrebu. Dr. Maček je izdal 13. t. m. letak, da pojasni to zadevo. In v tem letaku je tudi stavek, ki se nanaša in tiče osebe prevzvišenega nadškofa dr. Alojzija Stepinca. Znano vam je, da je neka lažna vest presekpila radijsko postajo, češ da je prevzvišeni dr. Stepinac glasoval za našo listo. Toda ta vest ni bila točna. Dr. Stepinac ne pripada, kolikor vam je znano, nobeni politični stranki. Pozneje je glasoval za dr. Mačka. Kaj pa pravi dr. Maček v tem svojem letaku? Dr. Maček pravi, da gre na dan volitev 11. decembra posebna zahvala hrvatski državljanski zaščiti v Zagrebu, da niso takrat demolirali nadškofije in samostana očetov dominikancev na Makeimiru, ko je dr. Stojadinovićeva vlada, kakor pravi dr. Maček v tem letaku, lažnivo objavila, da je dr. Stepinac glasoval za Stojadinovića. To se pravi, da je samo ta lažna vest, da je nekdo glasoval za listo dr. Stojadinovića, četudi je bil ta nekdo oseba tako visokega čina, zadoščala, da bi ves njegov dvorec prišel v nevarnost razdejanja, ker se je predrznil glasovati za listo dr. Stojadinovića. Z grozo sem prebral ta letak in se vprašal: V kakšnem strahu in pod kakšnim terorjem so morali živeti naši pristaši v hrvatskem Zagorju ali po samotnih dalmatinskih otokih, če je bil katoliški in zagrebški nadškof dr. Stepinac v takšni življenjski nevarnosti? (Ploskanje). Dr. Mačku ni bil potreben teror. Toda znano nam je, da je dr. Maček zastopnik večine hrvatskega dela našega naroda. Toda tudi dr. Maček mora vedeti, da so ti volilni rezultati kljub njegovemu terorju dali naši listi v primorski banovini 20% in v savski 18% volilcev in absolutno večino v 10 okrožjih savske banovine. Zato moremo reči, da bomo pazili na te naše glasove in volilce, da bodo popolnoma varni i na svojem i v svoji službi (viharno ploskanje in odobravanje). Red v državi bo prvi postulat v naši notranji politiki. (Viharno in dolgotrajno odobravanje).

Gospodje! Naša želja je, da tudi tisti brat Hrvat, ki je glasoval za dr. Mačka, vzljubi veliko in lepo Jugoslavijo pod svojo in našo skupno domovino. Mi želimo ureditev vseh naših notranjih vprašanj in z njimi se bomo tudi bavili. Toda vse te ureditve se morejo izvesti po določenih pogojih in prvi izmed teh pogojev je, da se more to zahtevati samo v mejah velike in nedeljive Jugoslavije. Drugi pogoj je, da morajo vse te ureditve služiti utrditvi in povzdigi našega naroda, tretji pogoj je pa, da morajo osnovna načela, na katerih sloni naša država, ostati nedotakljiva, ta načela so pa monarhija z dinastijo Karagjorgjevićev, narodno in državno edinstvo. To bodo smernice, v katerih se bomo gibali v naši notranji politiki, in želimo tudi tu doseči pozitivne rezultate.

Curih, 17. januarja. Beograd 10. Pariz 11.68, London 20.695, New York 442.75, Bruselj 74.85, Milan 23.30, Amsterdam 240.60, Berlin 177.65, Praga 15.15, Varšava 83.50, Bukarešta 3.25.

Irski nacionalisti se zopet javljajo

Včerajšnji bombni atentati so najbrže njihovo delo

...n, 17. jan. g. Angleška javnost je razburjena zaradi številnih bombnih atov, ki so bili včeraj izvršeni v raznestih Anglije in Irske. Napadi so bili menjeni v prvi vrsti elektrarnam in plinarnam. V Londonu je eksplodirala velika bomba pred glavno kontrolno postajo elektrarne, v Manchestru so bile včeraj tri hude eksplozije, ki so zahtevale tudi več smrtnih žrtev in povzročile veliko škodo, razen tega pa je še na sedmih krajih prišlo do hudih eksplozij. Vselej so ljudje malo pred eksplozijo opazili neznance, ki so se pripeljali z avtomobilom in zopet naglo izginili neposredno pred eksplozijo.

Policija mrzlično vodi preiskavo, vendar pa krivcev dosedaj še ni mogla ugotoviti. Sumijo pa, da so vsi ti atentati delo irskih revolucionarjev. Včeraj so se namreč pojavili na Irskem veliki lepaki, v katerih pozivajo angleško vlado, naj takoj umakne iz Irske vse svoje uradnike in vojsko, ker prej ne bo miru in prijateljstva med Irsko in Anglijo. Iz tega sklepajo, da so irski revolucionarji organizirali te atentate, da bi na ta način dali poudarka svoji akciji. Notranje ministrstvo je odredilo najstrožje ukrepe. Vse javne naprave, kakor elektrarne, plinarne, vodovodi itd. so že od včeraj dalje strogo zastraženi, poleg tega pa so organizirane še posebne leteče patrulje, ki neprestano križarijo po ulicah.

Akcija poljskih Židov proti izseljevanju

Varšava, 17. jan. AA. Tu je bila pretekli teden osnovana nova židovska stranka, unija poljskih Židov, katere glavni namen je akcija proti izseljevanju.

Policijski avtomobil trčil v tramvaj

Beograd, 17. januarja. AA. Včeraj ob 13. je pri prevozu jetnikov državnega sodišča za zaščito države iz poslopja državnega sodišča v Ado Ciganlijo jetniški avto zaradi pokvare na kolesih trčil v Podvožnjaku na Čukarici ob tramvaj. Pri tem se je nevarno pobil jetnik dr. Miloš Dragiša, manj nevarno pa Stanislav Završnik in orožnik, sprevodnik in šofer. Na kraj nesreče so razen organov prometne policije prišli takoj preiskovalni sodnik državnega sodišča za zaščito države, preiskovalni sodnik in državni tožilec okrožnega sodišča za mesto Beograd, ki so ugotovili dejansko stanje in uvedli preiskavo.

Vlom v stanovanje francoskega vojnega atašeja v Londonu

Pariz, 17. januarja. AA. DNB. »Matin« poroča iz Londona, da so vlomili v stanovanje francoskega vojaškega atašeja v Londonu generala Lelonga. Ni dvoma, da so vlomilci mislili, da bodo našli skrivne dokumente. General Lelong se mudi v Parizu in je izjavil časnikarjem, da ni imel v svojem stanovanju nobenih tajnih dokumentov. Tako so vlomilci odnesli samo krznene plašče in nakit njegove žene.

V Angliji grade zavetišča proti letalskim napadom

LONDON, 17. januarja. AA. DNB: Uradno poročajo, da je notranje ministrstvo kupilo 120.000 ton jeklenih plošč in jeklenega materiala za zgradbo 400.000 jeklenih zavetišč. Gre za zavetišča, ki si jih lahko vsaka privatna hiša napravi na svojem vrtu.

Enotno ministrstvo državne obrambe v Ameriki

WASHINGTON, 17. jan. AA. Reuter: Pred parlament pride načrt zakona o ustanovitvi enotnega ministrstva za narodno obrambo. V tem ministrstvu bi se združila dosedanja ministrstva za vojsko mornarico in letalstvo. Vendar se zdi, da vojaški krogi niso za ta načrt.

Snežne razmere

z dne 17. I. 1939

Poldjuka 1300 m: —2, jasno, 65 cm snega, južen.

Vse ostale postojanke imajo temperaturo nad ničlo, deloma oblačno, deloma deš.

Davčne karte za služinčad

Opozorilo davčne uprave — Zveza gospodinj se bo znova pritožila proti tej davščini

Ljubljana, 17. januarja

Davčna uprava za mesto Ljubljana je poslala Zvezi gospodinj opozorilo, v katerem prosi, da blagovoli opozoriti svoje člane na sledeča določila čl. 95 zakona o neposrednih davkih: Davek na dohodek hišnega služabništva znaša na leto 50 din za vsako osebo. Za dokaz o plačanem davku služi davčna karta, ki se mora dobaviti za vsako osebo do konca januarja vsakega leta odnosno v 15 dneh po sprejemu v službo. Davčna karta velja za leto dni za eno služabniško osebo ne glede na osebo, čas zaposlitve in višino dohodkov. Poslodavec, ki davčne karte obče ne nabavi, ali je ne nabavi pravočasno, plača za kazen petkratno vrednost davčne karte. Karta se glasi na ime poslodavca in jo mora ta nabaviti, plačani davek pa se lahko nadomesti od uslužbenca. Davčna karta se kupi pri davčni upravi za skupni znesek 52 din.

Istočasno se mora odpremiti tudi prispevek za banovinski bednostni sklad, ki znaša po odstavku 2. § 6. pravilnika o proračunu izrednih izdatkov in dohodkov bedn. skladu za leto 1938-39. din 25.— (skupaj 77 din). Službodavec mora na karti navesti s črnilom svoje ime, priimek, kraj, stanovanje in leto za katero velja. Da se poslodavci izognejo vsakih kazenskih posledic se vabijo, da omenjene davčne karte takoj nabavijo pri davčni upravi za mesto v Ljubljani, Vodnikov trg 5-II. soba št. 9 Proti vsem zamudnikom, ki ne nabavijo karte pravočasno, se bo moralo uvesti po določilu čl. 95. z. o. n. d. kazensko postopanje.

Zveza gospodinj je zopet vložila pri zakonodajnem odboru skupščine pritožbo proti temu davku, ki je povsem pavšalen. Zveza predlaga:

Zakon naj se omili s tem, da se uvede dvakratno plačevanje davka in sicer od 1. januarja do 28. februarja in od 1. julija do 31. avg. Saj je mnogo gospodinj, ki nimajo služkinj vse leto. Nobena davščina se ne plačuje za vse leto naprej, še najmanj pa, da se izterja v enem mesecu in to v mesecu, ki je za gospodinjstvo najtežji. Prosimo, da se zniža kazen na enkratni do dvakratni znesek. Kazen v petkratnem iznosu ni v zakonu o neposrednih davkih v nobenem drugem primeru predvidena in prosimo, da ne zavzema baš ta člen izjemnega položaja, zlasti ker udarja s svojo kaznijo najšibkejše sloje.

K besedilu, ki govori o hišnem postrežništvu, zaposlenem pri delodajalcu vsak dan po nekaj ur brez hrane in stanovanja, naj se takoj pojasni, ali mora imeti postrežnica davčno karto, da se ne bo zahtevala v smislu zakona od vseh službodajalcev, pri katerih postrežnica opravlja službo, davčna karta. V tem primeru bi se plačeval za dohodek postrežnic večkratni davek, akoravno je njen zaslužek manjši in nestalen in služi pri socialno šibkejših slojih.

Pri dohodkih do 200 din pa bi moralo obdavčenje postrežnic sploh odpasti.

Rudniški nameščenci v Trbovljah so zborovali

Za častnega predsednika njihovega društva je bil izvoljen dosedanji predsednik Fran Volčanšek

Trbovlje, 16. januarja

V soboto 14. t. m. zvečer so imeli rudniški nameščenci v tuk. rudniški restavraciji svoj redni letni občni zbor, ki ga je vodil dolgoletni predsednik društva g. Franjo Volčanšek. G. predsednik je obrazložil zbranemu članstvu delovanje odbora v minulem poslovnem letu, medtem ko je podrobno delo razvidno iz poročila tajnika g. Rudolfa Gonellija. Odbor se je sestal k 10 rednim sejam, 1 izredni, sklical je 2 članska sestanka ter priredil 1 predavanje. Krajevna skupina je štela koncem leta 1938 125 članov. Vodstvo skupine je pokrenilo več uspelih akcij za interese članstva tako glede vzdrževanja nameščenskih stanovanj, službe ob praznikih, letnih dopustov itd. Krajevni odbor je sodeloval tudi pri spremembi osnutka novega Službenega reda, zvišanju nameščenskih prejemkov, medtem tudi pri regulaciji dnevnic. Nadalje je odbor sodeloval pri akciji za naklonitev jubilejne nagrade onim nameščencem, ki so neprekinjeno 25 let pri družbi v službi. Vse gornje akcije so imele po večini uspeh, česar se članstvo tudi v polni meri zaveda. Odbor je nadalje sodeloval pri sestavi protipredloga glede event. spremembe obrtnega zakona. Vodil je odbor tudi vse priprave za event. volitve v Pokojninski zavod, kakor tudi za predstoječe volitve nameščenskih zaupnikov. Nadalje je iz tajniškega poročila razvidno 20-letno delovanje predsednika g. Volčanška v društvu. Tajniško poročilo, ki izkazuje vsestransko intenzivno delovanje društva, je bilo z odobravanjem sprejeto.

Iz poročila knjižničarja g. Marka Repa je razvidno, da je društvo posvečalo tudi tej strani vso pozornost in da je članstvo društveno knjižnico pridno posečalo. Soglasno je bil sprejet predlog za redni mesečni prispevek, ki bo porabljen za nabavo novih knjig.

Poročilo o gospodarskem stanju društva, ki se je v zadnjem poslovnem letu razveseljivo popravilo, je podal blagajnik g. Franc Ravnikar. V imenu revizorjev pa je poročal o vzornem denarnem poslovanju g. Gustav Šip, na čigar predlog je bila izrečena g. blagajniku kakor odboru razrešnica.

Pri volitvah je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik Čibej Jože, tajnik Rudolf Gonelli, blagajnik Franc Ravnikar; v odbor pa nasl. gg.: Bočko Martin, Kuhar Avgust, Čibej Karol, Kalšek Franc, Krajšič Geza, Rupnik Karol, Rep Marko (obenem kot knjižničar), Cukjati Franc, Ameršek Vojteh, Borišek Albert, Leskovšek Ivan; za namestnike odbornikov pa: Dolinar Ivan, Šenlib Pavel, Lasnik Štefan; nač. pogr. odseka: Hauptman Ivan; revizorja: Šip Gustav in Plavšak Robert.

Novo izvoljeni predsednik je takoj prevzel nadaljnje vodstvo zborovanja in v kratkem jedrnatem nagovoru pozval članstvo k solidarnosti, spominjajoč ga, da uspehi društva niso odvisni toliko od njega, kakor od delavnosti, iniciativnosti in objektivne kritike vseh organiziranih.

Soglasno in ob odobravanju vseh zborovalcev je bil izvoljen za častnega predsednika DRN dosedanji dolgoletni zaslužni predsednik g. Fran Volčanšek, ki si je s svojim neumornim in nesebičnim delom v teku več kot 20-letnega društvenega udejstvovanja stekel zasluge za razvoj in napredek Društva rudniških nameščencev.

Sledile so še razprave o raznih internih zadevah društva, nakar je novi predsednik zaključil občni zbor.

Trboveljska gledališka družina

Litija, 16. januarja

Trboveljska sokolska gledališka družina je na glasu kot ena najboljših igralskih skupin na našem podeželju. Da je njen sloves upravičen, smo se prepričali v soboto tudi v Litiji, kjer še posebno pogrešamo gledaliških predstav. V tej sezoni smo imeli le dve predstavi. Zato pa je bila tudi udeležba na predstavi trboveljskih diletantov izredno dobra.

Igrali so v polni dvorani Sokolskega doma veseloigro »Zadrega nad zadrego«, delo, ki lahko občinstvo predvsem zabava in ki mu težko pripišemo kakšen drug pomen. Vendar pa zahteva dobre igralce in doseže svoj namen le, če igralci obvladajo igro neprisiljeno. Pri nas je »Zadrega nad zadrego« dosegla najlepši uspeh, kar je v veliki meri zasluga režiserja Paternosta. Igralci sestavljajo skladno skupino ter zaslužijo nedeljeno priznanje.

Podeželski diletanti bi se lahko marsičesa naučili od trboveljske sokolske gledališke družine. To velja posebno o lepem odrskem jeziku. Želimo, da bi nas Trboveljčani kmalu zopet obiskali; dvorana bo vselej polna ob njihovem gostovanju.

Izvor človeka

Kranj, 16. januarja

V soboto je bilo po odmoru, ki ni nastal po krivdi Ljudske univerze, prav zanimivo predavanje g. prof. Polenca o izvoru človeka. Pred predavanjem je bil tednik v sliki in besedi, ki je obravnaval vprašanje naših izseljencev, beg naše industrije na jug, konflikt med nabavljalno zadrugo drž. nameščencev in »Trgovskim listom«, ljubljanske bolnice, revijo v Študijski knjižnici v Kranju, uvedbo brezplačnih gledaliških predstav, podrobno proučevanje naše vasi itd. Tednik je prav spretno urejevan in je vzbudil veliko zanimanje v Kranju in okolici.

Za tednikom se je pričelo predavanje g. prof. Polenca, ki je z živo besedo prikazal delo naravoslovca Linneja, ki je vnesel red med rastline in živali. Pri tem je naletel tudi na človeka, ki ga je uvrstil med prvake. Toda s tem ni mislil, da bi človek izhajal iz skupnega izvora. Pojavil pa se je nadarjeni naravoslovec Ch. Darwin, ki je postavil kljub pestrosti narave trditev, da je narava nekaj enotnega in da je živi svet šel iz istih enakih početkov. Darwin je priboril tudi razvojnemu-descendenčnemu nauku zmago. Nihče od znanstvenikov-naravoslovcev še ni trdil, da bi se človek razvil iz današnjih opic. Ne, človek se ni razvil iz današnjih opic, pač pa so bili nekoč skupni predniki, iz katerih je izšel človek in se izoblikoval; po svoje so se razvijale in izoblikovale opice. Predavatelj je zanimivo prikazoval z diapozitivi sličnosti človeka z orangutanom, s šimpanzom in gorilo, zlasti je omenjal slične anatomske in fiziološke znake. Pa niti te sličnosti ne smejo zavesti, da bi trdili, da izhajamo iz opic, ampak trdimo lahko, da so živeli nekoč skupni predniki, iz katerih se je razvil na eno stran šimpanz, na drugo pa človek.

Predavanje je bilo lepo obiskano in je poljudno izvajanje predavatelja odgovarjalo namenu Ljudske univerze. Moral pa bi paziti in pojasniti nekatere termine, ki širšemu občinstvu niso znani. Upamo, da bo Ljudska univerza še povabila g. prof. Polenca, saj nam njegovo znanstveno delovanje dokazuje, da je strokovnjak; iz pod ročja naravoslovja, pa bi se dala dobiti še snov, ki bi zanimala najširšo publiko.

Zborovanje trboveljskih gasilcev

Trbovlje, 16. januarja

V nedeljo 15. tm. popoldne je imela trboveljska gasilska četa v novozgrajeni dvorani gasilskega doma svoj letni občni zbor. Vodil ga je dolgoletni društveni predsednik g. Guček, ki je v lepih besedah vzpodbujal gasilske četnike k vztrajnemu delu za plemenite gasilske ideale. Podal je izčrpen pregled društvenega dela v preteklem letu in izrazil željo in prepričanje, da bo tudi trboveljska četa postavila skupino dobrih tekmovalcev in telovadcev za jugoslovenski gasilski kongres, ki bo letos v avgustu.

O administrativnem delu čete je poročal tajnik g. Cestnik. Tudi njegovo poročilo je pričalo, da je začela četa drugo polstoletje svojega delovanja z nezmanjšano vnemo za napredek gasilstva. Četni blagajnik pa je poročal o primanjkljaju v dohodkih in izdatkih in je izrazil željo, da bi bil ta primanjkljaj krit s primerno podporo iz bodočega občinskega proračuna.

Pri nadomestnih volitvah sta bila izvoljena za poveljnika g. Bregar Florjan, za njegovega namestnika pa g. Škrabar, funkcije sta izmenjala tudi tajnik in blagajnik, dočim bodo splošne volitve vseh funkcionarjev odnosno vsega odbora šele drugo leto.

Pri raznoterostih so se razvile živahne debate, ki so vse dokazale, da je v četi tovarištvo močno razvito in se vse delo razvija v slogi in medsebojnem podpiranju. Posebno pozornost posveča četno vodstvo vzgoji naraščaja, saj je baš v tej četi vzkliila ideja vzgoje discipliniranega gasilskega naraščaja, ki je pokazala sedaj v gasilstvu že dobre rezultate. Za vaditelja naraščaja je bil izvoljen g. V. Okorn, čigar osebna jamči, da bo gasilska mladina izvežbana v duhu zdravih načel našega gasilstva.

Končno je predsednik čete zaobljubil nove člane, ki so prestali 6 mesečno preizkušnjo, nakar je bil občni zbor, ki je potekel v najlepši slogi in tovariški harmoniji, zaključen.

Še ena žrtev davice

Škofja Loka, 16. januarja

V petek smo pokopali tretjo žrtev davice. Cankarjevim pri Sv. Barbari je ugrabila hčerko Francko, staro sedem let. Francka bi bila morala hoditi letos že v šolo. Ker pa je bila nekoliko šibka, so jo zaenkrat še oprostili. Zdaj ji ne bo treba v šolo. Našla je svoj prezgodnji domek na škofjeloškem pokopališču. Oče sprva otrokovi bolezni ni posvečal posebne pozornosti. Potem seveda, ko je revica trpela, ko jo je dušilo v grlu, je oče hitel od dela v Škofjo Loko po zdravnika. Ta je prišel takoj, saj so naši zdravniki te dni, ko se pojavljajo obolenja na davici, skoro noč in dan na nogah, toda bilo je že prepozno. V petek so položili Francko v svežji grob. Nesreča pa nikoli ne pride sama. Pri Cankarjevih imajo 10 otrok, in tako jim leži doma še en bolnik, petletni Jožek.

V tem pa, ko moramo poročati o smrtnih žrtvah davice, pri nas pravijo bolezni vratnica,, na Poljanskem pa grlovka, bolezen nikakor še ni zatrta. Še 10 drugih primerov imajo zdravniki v evidenci in ni izključeno, da se ne pojavi še kak nov primer. Bolnike imamo v Starem dvoru, v Sori, v Škofji Loki, na Križni gori, največ pa pri Sv. Barbari.

Tam imajo bolnike kar v štirih hišah in to po samotnih kmetijah, kjer se potrebna skrb rada prezre. Širjenje davice je imelo za posledico, da so tudi oblasti ukrenile vse potrebno. Nadzorstvo nad mladino se je poostrilo, vsak je dolžan sumljivo obolenje dece prijaviti. Ne moremo preko žalostne ugotovitve, da bi zadnjih smrtnih žrtev skoro gotovo ne bilo, ako bi bila prišla zdravniška pomoč pravočasno. Ako je otrok nerazpoložen, ako ga duši: takoj po zdravnika! Sicer pa ni izključeno, da napade bolezen tudi odraslega. Eden naših bolnikov je star 18 let.

Naše gledališče

DRAMA
Začetek ob 20. uri

Torek, 17. januarja: zaprto
Sreda, 18. januarja: Labodka. Red Sreda
Četrtek, 19. januarja: Trideset sekund ljubezni. Red A
Petek, 20. januarja: zaprto
Sobota, 21. januarja: Upniki — na plan! Premiera. Premierski abonma

★

Opozarjamo na premiero češke veseloigre, ki jo je spisal Karel Piskor: **Upniki — na plan!** V delu bodo sodelovali v vlogah: poštenega uradnika Jazbeca, ki je povzročitelj glavnega konflikta — Kralj, drja Losmana, odvetnika bo igral Gregorin, bankirja Hegnerja — Skrbinšek, drja Menšika, koncipijenta — Jerman, gospo Hegnerjevo — Nablocka, Vero, njeno nečakinjo — V. Juvanova, Milo Vitkovo, strojepisko — M. Boltarjeva, Hegnerjevo prijateljico Suzano — Gabrijelčičeva, vlomilca Francija — Sever, restavraterja Trahtarja — Potokar, krojača Pavelko — Daneš, pisarniškega slugo Sončka — Bratina, upnika Mahača in Hoška — Gale in Presetnik. Prvo dejanje se vrši v pisarni drja Losmana, drugo in tretje pa mesec dni nato v pisarni banke Hegner in Comp. Režijo dela ima prof. šest.

OPERA
Začetek ob 20. uri

Torek, 17. januarja: zaprto
Sreda, 18. januarja: Frasquita. Red B
Četrtek, 19. januarja: Jolanta, Gianni Schicchi. Red Četrtek
Petek, 20. januarja: ob 15. uri: Boris Godunov. Dijaška predstava. Cene od 16 din navzdol
Sobota, 21. januarja: Roxy. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol.

Požar v Škofji Loki

Škofja Loka, 16. januarja

Spodnji trg v Škofji Loki, kjer so hiše v sklenjenem stavbnem sistemu, je preživel davi nekaj skrbi polnih ur. Ura se je pomikala na pol petih zjutraj, ko je mahoma pokazal ogenj nad delavnico posestnika in mizarskega mojstra Iv. Okorna. Ljudje so seveda še spali, medtem pa se je ogenj čedalje bolj širil po podstrešju. Gorela je narezana slama, tako zvana škopa, snopi, fižolina in les. Ogenj je udaril skozi streho. Nebo je zažarelo v močnem rdečkastem siju. Med prvimi je opazila ogenj posestnica Marija Babičeva. Vstala je že ob štirih in je bila namenjena v cerkev. Žareče nebo ji seveda ni ostalo prikrito in kmalu so bil vsi njeni sinovi in hčere na nogah, ona sama pa je nemudoma odhitela po Spodnjem trgu in klicala ljudi. Medtem je opazil požar tudi Okornov sin, zasebni uradnik Ivan Okorn, ki je planil pokonci in hitel po gasilce. K sreči imajo Okornovi svojo delavnico v samostojnem stranskem traktu tako, da ogenj ni dosegel hiše. Pač pa sta spala neposredno poleg delavnice vajenec Zupanc in njegova sestrica Francka, ki sta oba pri Okornovih v službi. Zupanca je prebudilo čudno hreščanje in pokanje nad glavo. Brž si je bil v svesti, za kaj gre, poklical je še sestro in tako sta bila rešena.

V silnem strahu so izpustili živino in perutnino, sami pa so s sosedi hiteli gasit. Po dolgem prizadevanju se jim je posrečilo ogenj ustaviti. Gasilci so čevi prinesli s seboj in tako pomagali pri reševalnih delih. Ogenj udušiti pa je bilo težko. Pihal je jug, ki je delal ljudem silne preglavice. Okornova hiša stoji v takem sklopu hiš na Spodnjem trgu, da bi najmanjša neprevidnost lahko imela nedogledne posledice. Hiše so tod brez požarnih zidov, večinoma zgrajene iz lesa in ometane. Primitivnost se kaže že v tem, da prideš lahko brez posebnih težav iz enega podstrešja v drugo, vse je nekako povezano med seboj. Zlasti je bila nervozneže, da zajame ogenj senik posestnika Potočnika. Goreče snope je raznašal veter kakor bakle . . . Potočnikovi imajo spravljeno seno čisto na odprtem in zaloge so bile velike. Ljudje so se zato tudi po vseh sosednih hišah, tako pri Mrzlikarju, Bozovičarju, Hafnerju, Potočniku pripravili na reševanje svojih domov. Okorn ima takoj poleg pogorišča zalogo finih, mizarskih del in oprav, kar vse bi bilo zgorelo, da niso požara lokalizirali.

Kako je požar nastal, ne ve nihče. Vse kaže, da je bil podtaknjen. V delavnici je sicer peč, toda ta je bila že od sobote dalje nezakurjena. Ogenj je bil tem lažje podtaknjen, ker je mogoč dostop do delavnice tudi s strani, ne da bi bilo treba stopiti v hišo. Kolika je škoda, bo ugotovila preiskava. Strop bo moral biti nov, takisto tudi ostrešje, pa tudi izguba na materialu ni majhna. Okorn je bil zavarovan.

Zgodaj je začela

Škofja Loka, 15. januarja

»Lej, lej, da je Julka taka ptičica, kdo bi si bil mislil.« Tako nekako so rekli na sodišču, ko so privedli tja v oskrbo našega gospoda Tomaža, ki ima »vse pridne čez« mlado, izredno simpatično, lahko bi rekli lepo, 19letno Julko Arhovo, iz Žirovnice.

Julka je prišla za praznike v Škofjo Loko. Šele pozneje, ko je bilo prepozno, smo zvedeli tudi to, da je odsedela lep čas svoje mladosti v poboljševalnici. Mladenka, ki je bila zelo ponižna, je dobila službo pri znanem novem škofjeloškem restavraterju g. Janku Galjotu na Mestnem trgu, sredi mesta. Delo so ji dodelili v kuhinji in tako je ostala Julka pri hiši kake tri dni. Samo tri dni in že ji tatinska žilica ni dala miru. Ker je bilo prav na božič in naslednji dan v restavraciji izredno mnogo ljudi, dekletu tudi niso imeli časa posvečati posebne pozornosti. Sicer so se pa zanesli, da je brhka Julka poštena. Pa ni bilo tako. V kuhinji so imeli pripravljen denar, da bi ne bilo treba hoditi za vsak dinar v stanovanje. Julka je seveda to vedela in izginilo je v njen žep 300 din. Na štefanovo jo je poslala gospodinja v prvo nadstropje zapret v stanovanju okno. Julka je okno zaprla, pozabila pa tudi ni pogledati v nezaklenjene predale in v nočno omarico. In že je smuknil za njene nedrje tisočak, ki ga je bil izkupil prejšnji dan Galjot. Julka je bržčas računala, da tatvine ne bodo opazili precej, zlasti ne, ko se ostalega denarja ni dotaknila.

Tatvina pa je bila takoj opažena. Le na Julko nihče ni mislil. Sredi obilega dela so popolnoma pozabili, da so izročili, četudi le za kratek čas, ključ od stanovanja tudi njej.

Julka je po praznikih od Galjota izostala. Kljub temu pa, da dekleta ni bilo več pri hiši, se je tatvina le pojasnila. Julka se je namreč oglasila pri škofjeloškem trgovcu Martinu Savniku in je tam kupila čevlje, blago za plašč, kostum, torbico in svileno ruto. Račun je plačevala najprej s stotakom, ko so ji povedali, da bo to premalo, pa je za hip odšla iz trgovine, nakar je privlekla na dan tisočak. Tiščala ga je zmečkanega in stisnjenega kar se da v rokah, tako da je trgovca prepričala, da je denar res njen.

S kupljeno robo se je Julka še bolj postavila. Niso pa prezrli njenih novih čevljev in plašča oroženiki, ki so začeli dekle zasliševati, odkod ji toliko denarja. Nekaj časa se je Julka zgovarjala na sorodnike, a kmalu se je vdala in povedala po pravici, da je kupovala z Galjotovim denarjem. Ker gre v tretje rado, so vrhu vsega še dognali, da se je Julka poslužila tudi blagajne enega naših kapetanov in vzela iz nje 50 din. Povedati moramo namreč, da Julka ni ostala na cesti, ampak je služila potem, ko je zapustila Galjota, v oficirski družini.

Za vse grehe se bo Julka sedaj trdo pokorila. G. Galjot denarja ne bo nikoli več videl. V zameno za ukradenih 1300 din so mu prinesli zaplenjeno obleko.

Iz Kranja

— **Vandalizem.** V nedeljo so neznanci med 24. in 1. uro prevrnili črpalko za nafto, nameščeno pred Gorjančevo hišo. Pri tem se je ubila kontrolna steklenica, montirana na črpalki. Lastnik trpi veliko škodo. Zanimivo je, da se je to pripetilo zdaj že drugič. Vprašanje je, ali je to delo namerno ali pa si privoščijo to zlikovci, ki v svoji prešernosti ne uvidijo, da s takim početjem škodijo svojemu bližnjemu. Upajmo, da bodo orožniki storilce kmalu izsledili.

— **Skupno združenje obrtnikov** opozarja člane mizarje, da bo v najkrajšem času tečaj za strokovno risanje in notranjo arhitekturo. Tečaj se bo vršil v Ljubljani ob nedeljah dopoldne. Natančnejše informacije daje Zbornica za TOI v Ljubljani, Beethovnova 10-D.

— **Dela za razširitev savskega mostu** so odobrena. Most bodo razširili za 2.10 m,, ker je sedanje cestišče glede na promet preozko. Hodnika bosta preurejena tako, da se bo vršil po enem promet za pešce po drugem pa za kolesarje. Cestišče samo bo tlakovano s kockami, ki odgovarjajo modernemu prometu. Občina v Kranju bo prispevala za ta dela preko 150 tisoč din, ostalo pa bo dala država.

— **Veliki lovski ples** se je končal z velikim moralnim in gmotnim uspehom. Dekoracija, o kateri smo pisali, je prekosila vse dosedanje. G. Lieber, ki je prevzel ves aranžma, je žel vsestransko pohvalo. Za kraljico lovskih src je bila izvoljena gdč. Marica Burgarjeva, za kraljico cvetlic pa gdč. Johanca Rabičeva. Mnogi so se le težko ločili od brlogov, gnezd in lisičin, toda jutro je tudi te prijatelje lova streznilo in lovci so ostali sami.

— **Ljudska univerza** priredi v četrtek 19. t. m. ob 20. v Narodnem domu zanimivo predavanje priljubljenega predavatelja in strokovnjaka dr. R. Neubauerja z Golnika. Naslov predavanja: »Tehnika v medicini«. Po predavanju bo zelo poučen film z naslovom »Roentgen in film«. Vstopnina bo izjemoma 2 din.

Iz Celja

—c **Skioptično predavanje o Bolgariji.** Jugoslovensko-bolgarska liga v Celju bo priredila v četrtek 19. t. m. ob 20. v veliki dvorani Narodnega doma predavanje o vtisih iz Bolgarije. Predaval bo tajnik ljubljanske lige g. Vekoslav Bučar in ponazoril svoja zanimiva izvajanja s skioptičnimi slikami. Udeležite se tega predavanja v čim večjem številu!

—c **Nesreča ne počiva.** V soboto je padel 37letni kočar Jože Škorc iz Pristave pri Šmarju na poledeneli cesti tako nesrečno, da si je zlomil levo nogo. Pred dnevi si je 63letna dninarica Marija Čatrova iz št. Jurija ob juž. žel. pri padcu nalomila levo roko v zapestju. V Rogaški Slatini je padel enoletni posestnikov sinček Alojz Strašek doma na zakurjen štedilnik in se hudo opekel po telesu. Ponesrečenci se zdravijo v celjski bolnici.

—c V celjski bolnici je umrla v nedeljo 73letna občinska reva Marija Pondelakova iz Šmarja pri Jelšah. Na Ostrožnem pri Celju je umrla v soboto pol leta stara hčerka dninarice Timoteja Piškurjeva.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Torek, 17. januarja katoličani: Anton

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Nino Martini Pesem slave
Kino Sloga: Lord lakaj
Kino Union: Kronski biseri
Prirodoslovno društvo: predavanje inž. dr. mont. Josipa Batoriča »O geofizikalnih metodah raziskavanja rudnih slojišč« ob 18.15 v mineraloški predavalnici univerze

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12, Nada Komotar, Vič — Tržaška cesta.

Izpod sita

Skromen prispevek k debati o podražitvi mleka:

Nekje v deveti deželi, recimo v Indiji Koromandiji, v njenem kulturnem središču, živita mož in žena. Rojena sta pod srečno zvezdo. Če bi imela toliko otrok, kolikor imata milijonov, bi zaslužila najvišje odlikovanje za vzorno skrb za razmnoževanje človeškega rodu. Ne živela bi pa tako, kakor živita zdaj, ko imata namestu otrok milijone. Je pač tako, enemu nakloni sreča take darove, drugemu pa drugačne, vsakemu po zaslugi in pameti.

Tudi v kulturnem središču Indije Koromandije so kmetje iz okolice podražili mleko. Nekega jutra je prinesel kmetič za koncema z milijoni a brez otrok mleko in ko je povedal, da bo odslej dražje, se je razburila najprej gospa, potem je pa poklicala še gospoda, da sta se razburjala in protestirala oba. Kmet je poslušal pridigo, zmajal je z glavo in odgovoril, da ostane pri podražitvi. Gospa mu je pa izjavila, da tudi ne more popustiti in da bo pač jemala pol litra mleka manj, češ da njene finance ne preneso podražitve mleka.

Iz Ptuja

— **Gledališče.** Dramsko društvo uprizori v petek 20. t. m. ob 20. v Mestnem gledališču tridejansko veseloigro »Detektiv Megla«. Vse vloge so zasedene po že znanih igralcih in se nam obeta lep vesel večer. Upamo, da bo občinstvo to pot gledališče popolnoma zasedlo.

— **Južno vreme,** ki je zadnje dni nastopilo, je pobralo po hribih in poljih že ves sneg. Tudi v mestu smo par dni imeli veliko brozgo. Nastal pa je sedaj hud vihar, ki divja že dva dni. Ulice so se mahoma posušile, a vihar je napravil večjo škodo po našem podeželju, zlasti na strehah. Tudi v mestu je razkrilo mestni stolp in je naravnost trgalo pločevinaste plošče. V najhujšem viharju so morali ostanke plošč na novo pribiti.

— **Rojstni dan** Nj. Vis. Tomislava se ptujski gasilci proslavili s svečano službo božjo, h kateri so skupno odkorakali v lastno godbo. Po službi božji se je vršil v Gasilskem domu redni občni zbor.

— **Potreba nočne telefonske službe.** V zadnjem času je Ptuj dobil številne telefonske zveze s podeželjem. Žal je pa telefonski promet odprt le za časa poštnih uradnih ur, tako da ponoči sploh ni nikake telefonske zveze s Ptujem. V ptujski okolici so pogosti požari, zlasti pa ponoči in je v večih primerih potreba pomoči ptujskih gasilcev, kar se je zlasti pokazalo pri zadnjem velikem požaru v Leskovcu, ki je izbruhnil že ob treh zjutraj, dočim so bili naši gasilci obveščeni šele ob sedmih. Umestno bi bilo, da se tudi pri nas uvede nočna telefonska služba.

Iz Slovenjgradca

— **Dve težki nesreči.** V ponedeljek je padel po stopnicah 20-letni brivski pomočnik Slavko Egić in si nalomil kost nad gležnjem. Istočasno je 18-letni brivski vajenec Štefan Kolarič pri nakladanju žagovine padel s poda na spodaj ležeče vile, ki so mu predrle spodnji del noge in ranile mišičevje. Oba ponesrečenca sta bila takoj prepeljana v slovenjgraško bolnico. Zanimivo je, da sta oba ponesrečenca uslužbena pri istem mojstru g. Vybornem in se je nesreča tudi dogodila v isti hiši.

— **Lepo uspela Ciril-Metodova prireditev.** V soboto zvečer sta priredili tukajšnji moška in ženska podružnica CMD svojo vsakoletno tradicionalno prireditev, katere čisti dobiček je bil namenjen za revne obmejne otroke. Tudi letos se je vse prebivalstvo odzvalo narodno-obrambnemu klicu naših vrlih Ciril-Metodarjev. Pri prireditvi je sodeloval domači salonski orkester, ki je letos presenetil občinstvo s svojo dobro vigranostjo in lepimi koncertnimi komadi. Pod režijo gdč. Ljube Prenerjeve je bila odigrana tridejanka »Cigani«, ki je zelo dobro uspela in se slovenjgraško občinstvo že dolgo ni tako od srca nasmejalo kakor tokrat. Vsi igralci so v polni meri izpolnili svojo dolžnost. Po igri je bil srečolov, nakar je trajala prisrčna domača zabava pozno v noč.

Iz Trbovelj

— **Plazovje.** Ko je lani zdrvel s pobočja pri tako zvani apneni peči na banovinsko cesto Trbovlje-kolodvor ogromen plaz in pokril cesto v razdalji več metrov z debelo plastjo skalovja in ilovice ter zaprl ves promet, je kazalo, da se to plazovje ne bo zlepa ustavilo, in da se bo ob neugodnem deževnem vremenu zopet sprožilo. Lani so bili zabiti v plazovni teren nešteti piloti in je kazalo, da je plazovje povsem zavarovano. Toda čim je nastopila sedanja odjuga, se je začelo plazovje zopet premikati in je v soboto zjutraj zrušilo del pilotov v pobočju in se znova razlilo na banovinsko cesto. Tokrat materiala sicer ni bilo toliko kot lani, toda kaže vendarle, da plaz ne bo miroval in ga bo treba prej ali slej zavarovati mogoče z močnim opornim zidom, če bo tak zid sploh vzdržal ogromen pritisk, zlasti, ker je strmina skoraj navpična.

ZALJUBLJENI FANT

— Do ušes sem zaljubljen v Maričko. Za njen poljub bi dal tudi pamet.

— Vse kaže, da te je že poljubila.

DANES PREMIERA PEVSKEGA SUPERFILMA **PESEM SLAVE** **NINO MARTINI**
PREDSTAVE TOČNO OB 16., 19. IN 21. URI!
KINO MATICA — TELEFON 21-24

DNEVNE VESTI

— **Nj. Vel. kralj. Peter II.** je blagovolil prevzeti pokroviteljstvo XIX. mednarodnega spomladanskega ljubljanskega velesejma, ki bo od 3. do 12. junija 1939 in jesenske velesejmske prireditve »Ljubljana v jeseni«, ki bo od 2. do 11. septembra 1939.

— **Vpokojitev generalnega ravnatelja Narodne banke dr. Protića.** Po sklepu upravnega odbora Narodne banke je bil včeraj upokojen njen glavni ravnatelj dr. Milan Protić.

— **Šestanek guvernerjev Narodnih bank držav balkanskega sporazuma.** Da se razširi in poglobi važno gospodarsko sodelovanje med državami balkanskega sporazuma, je bilo že leta 1936 sklenjeno organizirati stalno sodelovanje tudi na področju Narodnih bank. Od 17. do 19. decembra 1936 je bil v Atenah prvi sestanek guvernerjev denarnih zavodov držav balkanskega sporazuma. Na njem je bilo določeno skupno stališče glede vseh vprašanj splošnega denarnega značaja ter urejena nekatera vprašanja medsebojnih tekočih odnosov. Drugi sestanek guvernerjev Narodnih bank držav balkanskega sporazuma je bil lani od 22. do 24. novembra v Ankari, tretji bo pa danes in jutri v Beogradu. Na njem se bodo obravnavala vprašanja splošne denarne politike, posebno v zvezi s položajem funta šterlinga, dolarja in morebiti tudi francoskega franka. Razen tega bodo proučeni denarni odnošaji med državami balkanskega sporazuma in državami z dirigiranim denarnim režimom. Končno bo proučen plačilni sporazum med državami balkanskega sporazuma ter možnosti tesnejšega sodelovanja med Narodnimi bankami teh držav.

— **Prošnja železniškemu ravnateljstvu.** Ravnateljstvo državne železnice v Ljubljani prosimo, naj ukrene vse potrebno, da dobimo že pred tremi meseci naročeni in pri naročitvi plačani premog čimprej, ker poleti ga ne bomo tako nujno potrebovali. Ne vemo, kaj je vzrok te pomanjkljivosti. — Uslužbenstvo.

VELESENZACIJA!
Danes nepreklicno zadnjikrat!
Veličasten film, ki Vam pokaže usodo 7 krasnih biserov, ki jih je podelil papež Klement VII. svoji nečakinji Katarini Medici in od katerih so 4 biseri danes vdelani v angleško kraljevsko krono. Senzacijonalni dogodki

v zvezi s temi biseri od leta 1518 do leta 1937! V tem gigantskem filmu ljubezni, strasti, oboževanja, srda, smrtnega sovraštva, ubojev in fatalnih nesreč nastopajo zgodovinske osebnosti papež Klement VII, Katarina Medici, Maria Stuart, kraljica Viktorija, Elizabeta, Napoleon, Henrik VIII itd.
Po vsem svetu je imel ta film ogromen uspeh!
Predstave ob 16., 19. in 21. uri.
KINO UNION, tel. 22-21

— **Tečaji za sadjarske pomočnike.** Kr. banska uprava priredi v tekočem letu na vseh banovinskih kmetijskih šolah **14dnevne sadjarske tečaje za praktično izobrazbo določenega števila sadjarskih pomočnikov** (precepljevalcev) iz posameznih sadjarskih okolišev. Tečajniki se bodo teoretično in praktično izobrazili v vseh najvažnejših delih pri oskrbovanju sadnega drevja, zlasti pa v precepljevanju starejšega drevja in v sušenju sadja. Tečaji bodo v treh razdobjih: a) od 12. do 20. aprila, b) od 12. do 14. junija in c) od 25. do 30. septembra. Udeleženci dobe hrano in stanovanje na zavodih brezplačno. Ob zaključku tečaja delajo praktični izpit in prejmejo spričevalo, ki jih usposablja, da morejo opravljati razna sadjarska dela pri lastnikih sadnih vrtov, odnosno voditi sadne sušilnice, za kar dobe primerno nagrado. Prosilci morajo biti najmanj 18 let stari. Prošnje vlagajo po okrajih na kmetijske zavode kakor sledi: prosilci iz okrajev Novo mesto, Črnomelj, Krško, Litija, Kočevje, Ljubljana in Logatec na banovinsko kmetijsko šolo na Grmu pri Novem mestu; prosilci iz okrajev Brežice, Laško, Celje, Gornji grad, Slovenj Gradec, Šmarje pri Jelšah na kmetijsko šolo v Sv. Juriju ob juž. žel.; prosilci iz okrajev Maribor levi breg, Maribor desni breg, Dravograd in Ptuj na banovinsko vinarsko in sadjarsko šolo v Mariboru; prosilci iz okrajev Murska Sobota, Ljutomer in Lendava pa na banovinsko kmetijsko šolo v Rakičanu. Prošnje je treba vlagati do 28. februarja na ravnateljstva prej navedenih kmetijskih šol. Pravilno kolkovani prošnji (banovinski kolek za 10 din) je priložiti: krstni list, domovnico, spričevalo o nravnosti in šolsko spričevalo.

— **Izlet naših gostilničarjev v Italijo.** Po naročilu Zveze gostilničarskih zadrug kraljevine Jugoslavije organizira Zveza gostilničarjev dravske banovine za vse gostilničarje, hotelirje, restavraterje in kavarnarje poučni izlet v Italijo. Pripravljena sta dva načrta. Prva skupina izletnikov bi krenila na pot 15. aprila in potovanje po Italiji bi trajalo do 1. maja. Druga skupina bi potovala po Italiji od 15. do 25. aprila. Izletniki si bodo ogledali vsa večja mesta v Italiji, zlasti pa turistične ustanove in gostinska podjetja.

— **Nove telefonske zveze z inozemstvom.** Z odlokom poštnega ministra je uveden telefonski promet na sledečih relacijah po taksi v zlatih frankih (krajevna imena pišemo tako, kakor so pisana v odloku). Bled—Hinterstoder 3.45, Bled—Pöchelsdorf 3.34, Boh. Bistrica—Pörtschach 2.70, Celje—Neumarkt 3.45, Celje—Maierhofen 3.90, Cerknica—Pörtschach 2.70, Jesenice na Gor.—Pörtschach 1.50, Kranjska gora—Villach 1.50, Laško—Insbruck 8.90, Ljubljana—Völkersdorf 4.20, Ljubljana—Badensdorf 2.70, Ljubljana—Isenerz 4.20, Ljubljana—Braunau 3.90, Ljubljana—Hinterstoder 3.45, Maribor—Maria Wörth 2.70 Maribor—Ischelsdorf 2.70, Maribor—St. Wolfgang 3.42, Marior—Geing 3.42, Maribor—Heklabruck 3.45, Mežica—Wolfsberg 1.50, Mojstrana—Zell am See 3.45, Mozirje—Spielfeld 2.70, Slovenjgradec—Reichenfels 2.70, Zgornja Polskava—Leibnitz 1.50, Split—Villach 4.35, Velika Plana—Graz 4.95.

KINO SLOGA, tel. 27-30
Samo še danes ob 16., 19. in 21. uri
LORD LAKAJ
Hans Söhnker — Fita Benkhof
Zabavna veseloigra polna smeha, humorja in dovršene komike!

— **Nova dovoljenja za poslovanje z devizami.** Narodna banka je obvestila vse denarne zavode, pooblaščene z devizami in valutami, da veljajo vsa dovoljenja, ki jim jih je dala svojčas v to poslovanje samo do 15. februarja 1939. Zato morajo vsi denarni zavodi pravočasno vložiti nove prošnje pri Narodni banki. Med drugim mora vsaka banka dati izjavo, da prevzema njen upravni odbor vse moralno in gmotno jamstvo na vseh sedežih zavoda za vse osebje banke, ki se mu zaupajo devizni in valutni posli ter vso odgovornost za vsako kršitev, ki bi jo zakrivil kak nameščenec z nedovoljenimi transakcijami z znanjem vodstva banke ali brez njega.

— **Nemški list v Dubrovniku.** Včeraj je izšla v Dubrovniku prva številka nemškega lista »Südost-Europa-Kurier«. List se tiska v tiskarni »Jadran« ter obravnava politična in gospodarska vprašanja jugovzhodne Evrope. Izdaja in urejuje ga skupina nemških emigrantov z Dunaja.

— **Cenik za zavarovanje valut.** Za čas od 16. do 31. t. m. je določen nov cenik za zavarovanje valute pri izvozu blaga po določbah člena 6 pravilnika o reguliranju prometa z devizami in valutami z dne 5. oktobra 1931. Cenik je bil objavljen v »Službenih novinah« 14. t. m. Po odloku finančnega ministra z dne 28. februarja 1933. se mora od 16. marca 1933. vršiti zavarovanje valute tudi pri izvozu tistega blaga, ki ni označeno v ceniku in ki je vredno nad 1000 din. Od cene blaga, označenega v ceniku, se odbije 25% pri izvozu živine iz Južne Srbije in 10% pri izvozu gradbenega lesa iz Slovenije, Gorskega Kotara in Like. Za sveže ribe se mora valuta zavarovati samo če se izvažajo v celih vagonih.

— **Narodna banka v lanskem letu.** Pod predsedstvom guvernerja dr. Milana Radosavljevića je bila včeraj dopoldne seja upravnega odbora Narodne banke. Sklenjeno je bilo, da bo redni občni zbor delničarjev 5. marca. 31. decembra 1938 so znašali vsi dohodki Narodne banke 135 mil. 623.394.66 din. Predlanskim so bili dohodki za 0.58 večji. Čisti dobiček se je znižal za 3.6 na 52,913.316.66 din. Zato je dotacija rezervnemu fondu padla za 1.24 na 15.97 milijonov.

— **Prodaja valut na potne liste.** Narodna banka je nedavno odredila, da se lahko prodaja za potovanje v inozemstvo na podlagi uradno vidiranih potnih listov protivrednost do 2.000 din v primerih, če je potni list vidiran za potovanje v državo, s katero nimamo klirinške pogodbe pa kupi potnik ali valute ali svobodne devize. Za potovanja v klirinške države je še vedno v veljavi odredba, da lahko kupi potnik protivrednost do 3.000 din, v kolikor pa imamo še posebne turistične pogodbe pa v znesku kakor ga določa pogodba. Ta odredba je zdaj izpopolnjena tako, da se smejo prodajati tuja plačilna sredstva na potne liste samo našim državljanom, inozemcem pa samo v primerih, če imajo posebno dovoljenje finančnega ministrstva ali Narodne banke. V obeh primerih pa mora biti na potnem listu žig diplomatskega predstavništva tiste države, kamor je potnik namenjen.

— **Znižano voznino 50%** je odobrila Generalna direkcija državnih železnic v Beogradu vsem posetnikom spomladanskega in jesenskega velesejma v Ljubljani. Za spomladanski velesejem velja ta ugodnost za potovanje v Ljubljano od 31. maja do 12. junija; za povratek pa od 3. do 17. junija 1939. Za jesenski velesejem velja znižana voznina od 28. avgusta do 11. septembra oziroma za povratek od 2. do 16. septembra.

— **Vedno hujša kriza v pomorstvu.** V našem pomorskem prometu je zopet nastopila kriza. Včeraj so v Splitu vzeli iz prometa 8 velikih motornih jadrnic. Vse kaže, da bodo morali vzeti iz prometa tudi več tovornih parnikov.

— **Vreme.** Vremenska napoved pravi, da bo oblačno in južno vreme. Včeraj je nekoliko deževalo v Ljubljani. Najvišja temperatura je znašala v Beogradu 16, v Mariboru, Sarajevu, Kumboru in Splitu 14, v Dubrovniku in Zagrebu 13, na Rabu 11, v Ljubljani 10.1, na Visu 9. Davi je kazal barometer v Ljubljani 762.3, temperatura je znašala 10 C, snežna plast je še 1 cm visoka.

— **Številni ponesrečenci.** Včeraj je bil posebno nesrečen dan; ljubljanska bolnica je sprejela celo vrsto ponesrečencev. Eden izmed njih, 16letni ključavničarski vajenec Marijan Sili, ki ga je včeraj podrl tovorni avtomobil pri remizi, je davi podlegel hudim poškodbam, ne da bi se po nesreči zavedel. Še vedno je mnogo žrtev zaradi poledice. Včeraj so prepeljali v bolnico nezaposleno kuharico Iv. ...o Fabijan iz Ljubljane, rojeno l. 1879, ki je padla na poledenelih tleh in si zlomila levo roko. Žrtev podobne nesreče je tudi vdova po orožniškem narednika l. 1863 rojena Emilija Svetličič, ki si je zlomila desno roko v zapestju. Posestnik Jože Narobe, l. 1869 rojen, iz Lahovč pri Komendi je tudi padel na poledenelih tleh in si zlomil levo nogo. Ana Habič, 16letna delavka iz Zadvora pri Dobrunjah je pa padla pri delu in si nalomila ramo leve roke. Franca Vehovca, tovarniškega delavca iz Smlednika, je nekdo napadel na cesti ter ga občutno ranil z nožem na levi roki.

— **Smrtna nesreča našega kapitana v Benetkah.** V Benetkah se je mudil te dni drugi častnik na Panamskem parniku »Eregli« Mato Klarič, doma s Sušaka. Ko se je vračal na parnik je padel z mostička v morje in utonil. Njegovo truplo so potegnili iz morja ribiči šele drugi dan.

— **Pod vlak je skočil.** 44-letni brezposelni Ivan Mikašinović iz Vrpolja je skočil na postaji Stari Mikanovci blizu Vinkovcev pod vlak, ki mu je odrezal glavo in razmesaril trup. Predno je skočil pod vlak je Mikašinović sežgal vse dokumente, da bi ne mogli dognati kdo je. Slučajno je pa ostalo v njegovem žepu neko potrdilo, po katerem so samomorilca spoznali.

— **Dnevničar zadel 125.000 din.** Pri zadnjem žrebanju državne razredne loterije je odpadla četrtinka dobitka na srečko 23.743, kupljeno v Šibeniku. Srečko je kupil dnevničar pri državnem tožilstvu Joso Blažević-Jurišić. Ko je zvedel za nepričakovano srečo, kar verjeti ni mogel, da je kaj takega mogoče.

— **V smrt zaradi bolezni.** V Osijeku se je obesil v nedeljo ponoči Je... Andrašec, star 73 let. Starca je m... adnje čase težka bolezen. Pravil je ... more več prenašati silnih bolečin ... si bo končal življenje. Pred dobrim te...nom se je obesil v kuhinji, pa so ga domači rešili. Potem je sklenil prerezati si trebuh, obenem pa obesiti se. Čeprav je bil priklenjen na bolniško posteljo si je preskrbel oster nož in vrv. Domači so ga našli zjutraj mrtvega.

Iz Ljubljane

—lj **Za pet do šest dinarjev** imaš vsak teden prijeten, poučen družaben plesni večer po dnevnem delu v priredbi ženskega odseka »Soče« v Trgovskem domu. Obleka preprosta. Zasebni in državni nameščenci, trgovski, industrijski in obrtni krogi, skratka vesela ura delovnih ljudi vseh stanov. V četrtek 19. t. m. prva vaja. Pojasnila in vabila daje tajništvo »Soče«, Kralja Petra trg 8 od 4. do 6. popoldne.

—lj **Tečaji Fotokluba Ljubljane** se pričnó ta teden in sicer začetniški, ki je letos zbral posebno lepo število mladih interesentov, jutri v sredo ob 20. v lokalu Fotokluba, Levstikova ulica, za »Mladiko«; nadaljevalni tečaj pa bo imel svoj prvi večer pojutrišnjem, v četrtek, istotam. Med tem ko bo prvi tečaj vodil Karlo Kocjančič, so se prijavili za obravnavanje težjih problemov fotografije v nadaljevalnem tečaju razni klubski teoretiki in praktiki.

—lj **Pod okriljem Ljubljanske sadjarske in vrtnarske podružnice** predvaja prihodnji petek 20. t. m. ob 19. v fizikalni dvorani na I. drž. realni gimnaziji (realki) v Vegovi ulici tvrdka »Jugefa« poučni film o spoznavanju in zatiranju škodljivcev na sadnem drevju. Vstop prost. Člani in gostje vabljeni. Predavanje radi tega odpade.

—lj **Filharmonična družba v Ljubljani** bo imela svoj redni letni občni zbor v soboto 4. februarja ob 18. uri v Hubadovi dvorani Glasbene Matice v Ljubljani, Vegova ulica, z običajnim dnevnim redom.

—lj **Javno predavanje** Splošnega ženskega društva **Mati se vzgaja ob otroku** se vrši v **četrtek 19. t. m. ob 20. uri** na ženski gimnaziji, Bleiweisova c. Predava profesorica **Vlasta Pacheiner.**

Afera po nenadni smrti

Obtoženec oproščen obtožbe, da si je prilastil zapuščino
Sodna statistika za Slovenijo

Ljubljana, 17. januarja

Za obtožbo državnega tožilca proti poslovodji K. Antonu iz Ljubljane se je zanimal predvsem poslovni svet. Senatna dvorana, v kateri je obravnaval ta primer sodnik poedinec okrožnega sodišča g. Jože Kokalj, je bila polna ljubljanskih trgovcev, trgovskih poslovodij in pomočnikov. Vsi so bili radovedni, kako bo sodnik razsodil, kajti zadeva je bila dokaj zamotana in tudi edinstvena, ker je igrala glavno vlogo nenadna smrt zaradi avtomobilske nesreče.

V decembru l. 1937 se je na Štajerskem smrtno ponesrečila lastnica podjetja Tvornica žitne Jarokave gospa Justina Rojc. Peljala se je s svojim poslovodjo in še nekim potnikom proti Šoštanju, med potjo pa se je dogodila nesreča. Osebni avtomobil, ki ga je šofiral poslovodja, se je zaletel na prelazu v vlak. Rojčevo je vrglo iz avta, pri padcu je dobila hude poškodbe, prepeljali so jo v bolnišnico, toda niso ji mogli rešiti življenja. Poslovodja pokojne Rojčeve je bil baš obtoženi K. Anton, ki ga je obtožnica dolžila, da si je od 14. decembra l. 1937 do 2. marca l. 1938 prisvojil iz zapuščine pokojne Rojčeve najmanj 50.000 din. Nadalje naj bi si obtoženec prisvojil tudi nekaj zlatnine, ki je bila last pokojne Rojčeve ter nekaj lesa iz njenega skladišča. Soobtožena sta bila neki zobotehnik in Antonova teta. Ta dva je državni tožilec dolžil, da sta shranila utajeni denar, dasi sta vedela, da ni obtoženčeva last. Obtoženi K. je namreč okrog 30.000 din izročil svoji teti v shrambo.

Sodnik je zaslišal več prič. Večina prič je izjavila, da je bila pokojna Rojčeva dejanska lastnica podjetja, da pa je bil njen poslovodja obtoženi K. v podjetju kakor domač in je sprejemal naročila, plačeval račune in opravljal razne posle, ki jih opravljajo samo lastniki. Obtoženec sam se je zagovarjal, da ni mogel ničesar zakriviti, ker je bil lastnik, ali vsaj solastnik podjetja pokojne Justine Rojc. V teku dolge razprave je bilo dokazano, da je pokojna Rojčeva bila s poslovodjo v zelo tesnih odnosih. Poslovodja je živel v njeni hiši in tudi v njenem podjetju, kakor bi bil kdo od domačih. Obtoženec je nadalje trdil, da je vložil v podjetje Rojčeve okrog 40 tisoč din. Prinesel je tudi dokaze, po katerih je bilo sklepati, da je v resnici vložil v podjetje okrog 20.000 din. Sodnik je skušal predvsem dognati, ali so bile razmere v podjetju in odnosi med pokojno Rojčevo in obtoženim poslovodjo res taki, da bi se poslovodja lahko smatral za lastnika ali solastnika podjetja, kajti po žalostni smrti Rojčeve se je vedel, kakor da bi bil lastnik. Čekovni račun je prepisal na svoje ime, iztterjaval je dolgove in kasiral okrog 60.000 din itd. Naredil je pa še marsikaj drugega, kar bi kazalo na to, da je hotel hitro pobasati nekaj premoženja, ki ni bilo njegova last. Zaradi tega je tudi državni tožilec naperil proti njemu obtožnico.

Zaradi pomanjkanja dokazov je bil obtoženi K. Anton po § 280 k. p. oproščen. Zasebni udeleženci, ki so prepričani, da pripada vsa zapuščina po pokojni Rojčevi njim, so bili zavrnjeni na pot civilne pravde glede svojih zahtev. Sodnik se je prepričal, da je bil obtoženec že od l. 1932 v podjetju in je vodil podjetje skupno s pokojno Rojčevo. Ker pa je obtožba zahtevala kaznovanje zaradi utaje denarja, mora biti dokazana zlonamerna pridobitev tuje imovine, da se dobi podlaga za kaznovanje. Obtoženec pa je v resnici imel dobiti del zapuščine kot poslovodja in tudi morda kot solastnik, zato ni bilo podlage za obtožbo, da si je prisvojil kot navaden defravdant tujo imovino. Oproščena sta bila tudi oba soobtoženca.

CIVILNE IN KAZENSKE PRAVDE V LETU 1938

Po statistiki apelacijskega sodišča v Ljubljani, pod katerega spada 5 okrožnih in 49 okrajnih sodišč v Sloveniji, je bilo v teku lanskega leta pri petih okrožnih sodiščih 2144 novih civilnih pravd, predlanskim pa jih je bilo 1967. Lani je bilo pri okrožnih sodiščih 185 menično pravd, predlanskim pa 148. Kazenskih novih obtožnic je bilo lani pri vseh okrožnih sodiščih v Sloveniji 2650, predlanskim pa 2608. Kazenskih prizivnih tožb proti sodbam okrajnih sodišč je bilo lani 1654, predlanskim pa 1815. V celoti je bilo lani pri vseh sodiščih v Sloveniji 4748 kazenskih obtožb, predlanskim pa 4788. Obtoženci v teh primerih so bili polnoletni. Proti mlajšim in starejšim mladoletnikom pa je bilo lani 158 obtožb, predlanskim pa 147. Tiskovnih pravd je bilo pri vseh petih okrožnih sodiščih 87, predlanskim pa 64. Največ jih je bilo v Ljubljani, in sicer 54.

Pri vseh okrajnih sodiščih je bilo lani 21.446 civilnih pravd, predlanskim pa 21 tisoč 605. Kazenskih obtožb pa je bilo na okrajnih sodiščih skupno 4569, predlanskim pa 5312. Mnogo večje pa je število obtožb zaradi manjših kazenskih prestopkov, in sicer 23.373 lani, predlanskim pa 25.110.

Vzrok nesreče na Celovški cesti

Ljubljana, 17. januarja

Nekaj časa zdaj ni bilo več v Ljubljani večje prometne nesreče, kar je treba predvsem pripisovati manj živahnemu prometu pozimi. Včeraj se je pa pripetila huda prometna nesreča na Celovški cesti pred remizo, kjer je bilo pozorišče že več nesreč. Kazalo bi, da bi strokovnjaki raziskali, zakaj se dogajajo prometne nesreče tako pogosto prav tam.

Ključavničarski pomočnik Ivan Notar in vajenec Marijan Sili, zaposlena pri ključavničarskem podjetju Cedilniku na Trati, sta peljala na dvokolnici iz Ljubljane 6 m dolge železne palice za porabo v delavnici. Ko sta prispela do remize, ju je dohitel težek tovorni avtomobil bratov prevoznikov Rudolfa in Viljema Linke. Rudolf je vodil avtomobil. Voz je precej širok in čeprav sta Notar in Sili vozila na desni strani ceste, je Linke dal signal naj se še nekoliko umakneta. Ko sta se pa začela umikati na desno, so dolge železne palice naložene na dvokolnici tako, da so segale precej tudi čez držaj, zadaj tem bolj segale v cesto, čim bolj je voz zavijal na desno. Medtem je avtomobil že privozil do dvokolnice in zadel v štrleče železne palice s takšno silo, da je Silija vrglo na cesto naravnost pod kolesa avtomobila, ki mu je peljal čez noge.

To so ugotovitve policije, kolikor je bilo pač mogoče raziskati nesrečo. Reševalci so takoj prepeljali ponesrečenca v bolnico in zdravniki so si skrbno trudili rešiti mu življenje. Dobil je tudi transfuzijo krvi. Toda poškodbe so bile prehude in Sili je davi umrl. Stanoval je na Gradu pri starših.

—lj **Film o kulturi krompirja.** Tvornica za dušik, d. d. Ruše bo predvajala po svojem predstavniku g. inž. J. Teržanu v četrtek dne 19. t. m. ob 18.30 uri (pol sedmih zvečer) v dvorani Kmetijske družbe, Novi trg št. 3, kmetijski propagandni film o kulturi krompirja. Vstop brezplačen.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda Din 1.— davek posebej.
Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

RAZNO
Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

MALI OGLASI v »Slovenskem Narodu« imajo siguren uspeh! Beseda 0.50 par.

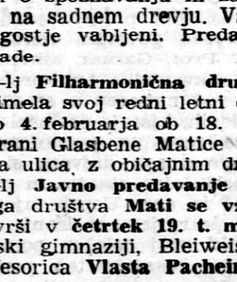

KUPIM
Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

OTROŠKI VOZIČEK dobro ohranjen, kupim takoj. — Ponudbe z navedbo cene na upravo »Sl. Naroda« pod šifro »Vozliček«. 282

NAKUP GOZDOV vsakovrsten stoječ les ponudite na Lavrenčič, Ljubljana, poštni predal 205. 244

POSEST
Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

HIŠA Z VRTOM naprodaj. Ceno izveste pri prodajalcu Rudiju Erjavcu, Dol pri Hrastniku. 222

PRODAM
Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

PRODAM ELEKTROMOTORJE vrtilni tok 210 V, 900 obratov, 6 ks; 220—380 V, 1350 obratov, 7½ ks; 380 V, 1440 obratov, 28 ks; prečno žago za prerez hlodov in več železnih jermenic. Varšek, Domžale. 221

STANOVANJA
Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

PISARNE ZA VEČJI URAD sedem velikih sob, celo drugo nadstropje na Novem trgu 8, — odda 1. maja 1939 v najem Kmetijska družba v Ljubljani. 277

GLASBA
Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

RADIO APARAT Philips, 510 a, Super, petcevni, malo rabljen, odlično sprejema vse postaje, ugodno prodam. — Poizve se pri upravi »Slov. Naroda«. 222

SLUŽBE
Beseda 50 par, davek posebej. Najmanjši znesek 8 Din

IŠČEM SLUŽBO kot precizni mehanik. — Karol Šifrer, Šmartno ob Dreti, Savinjska dolina. 228

POTNIK dobro uveden, z lastnim avtomobilom, išče zastopstvo za dunavsko banovino, Slavonijo in Srbijo. Naslov v ogl. zavodu Schmolka, Novi Sad. 224

NEMŠKO VZGOJITELJICO iščem za dekletce v Beogradu. Sposobne osebe z letnimi izpričevali in fotografijo naj pošljejo ponudbe pod »Ozbiljna in savesna« na Publicitas, Zagreb. 226

FRIZERKO res dobro moč, sprejmem. — Salon Dobaj, Maribor, Gosposka ul. 38. 227

INFORMACIJE
Najmanjši znesek 15 Din
Beseda 1.— Din, davek posebej.

POPRAVEK Podpisani Ante Kornič, trgovski poslovodja v Ljubljani, prosim z ozirom na izjavo Lili P. v »Slovenskem Narodu« št. 11 od 14. 1. 1939 na 8 strani v 6. stolpcu, da na temelju čl. 26. zak. o tisku objavite naslednji popravek:
Ni res, da je knjiga Kmetske posojilnice v Ljubljani št. 38.213 glaseča se na ime Tonček, že od leta 1938 popolna last Lili P., temveč je res, da mi je to vložno knjižico Lili Pegan, priznavajoč mi izrečno lastnino, odnesla iz zaklenjene omare in da sem zoper Lili Pegan vložil kazensko prijavo zaradi suma tatvine. Ni res, da pričuje za njeno last moja izjava pri imenovani posojilnici, temveč je res, da se je ta izjava dala sporazumno zato, da lahko pridem do zamrznjenega denarja. — Ante Kornič s. r. 291

Makulaturni papir
proda
uprava „Slovenskega Naroda"
Ljubljana, Kasaljeva ulica štev. 5

Proslava 20 letnice Cankarjeve smrti

Zborovanje učiteljstva ljutomerskega sreza je bilo posvečeno spominu velikega genija

Gornja Radgona, 16. januarja

Učiteljstvo obmejnega sreza ljutomerskega se je v soboto zbralo v obmejni Gornji Radgoni k zborovanju. Kljub izredno slabim potom, ki so bila vsa poledenela, je bila udeležba prav častna. Zborovanje je bilo tudi kot lepa intimna proslava učiteljstva 20 letnice smrti našega velikega, nesmrtnega pisatelja Ivana Cankarja, tvorca naše moderne literature in borca za pravice malega človeka. Razred, v katerem je bilo zborovanje, je bil okusno okrašen, na tabli pa je visela okrašena Cankarjeva slika. Zborovanje je obsegalo dva dela: slavnostni del in pa stanovski del.

Tovariš predsednik Mavrič je otvoril zborovanje in uvodoma pozdravil navzoče, posebno pa g. profesorja Ivana Kolarja iz Ljubljane, ki je prišel sem na severno mejo predavat o Cankarju. Nadalje je pozdravil tovariša Lojzeta Burjo iz Krškega, ki je prisostvoval zborovanju kot gost in pa sreskega šolskega nadzornika g. Karbaša, ki dolga leta vneto in zvesto sodeluje pri vseh učiteljskih zborovanjih.

Spomnil se je 20 letnice smrti našega velikega genija, pisatelja Ivana Cankarja, ki je mnogo pisal baš o učiteljstvu in ga tudi dobro poznal. Zato je potrebno, da se vprav učiteljstvo ob 20 letnici njegove smrti spominja tega velikega tvorca moderne naše literature, ki je mnogo prezgodaj legel v grob. Po njegovem uvodnem govoru je povzel besedo g. prof Kolar, ki je v krasnem predavanju orisal pisateljski lik Ivana Cankarja. Nad njegovim krasnim predavanjem, ki so ga navzoči poslušali v največji tišini in sledili njegovim izvajanjem z vso zbranostjo, so bili vsi vzhičeni. G. profesor pa tudi zna pridobiti srca vseh poslušalcev. Z mirnostjo, v krasno zvenečem jeziku je nizal dogodke, čustva in delo Ivana Cankarja. Impulze, ki so vodili tega genija in ki so mu narekovali nesmrtna dela, ki jih prav za prav šele danes razumevamo, je nizal tako prepričevalno, tako elastično, da so navzoči dobili res pravo sliko Cankarjevega dela za narod. Poudaril je, da je Cankar naš genijalni idejni tvorec, ki je pisal od srca srcu, ki je bičal vse, kar je gnilega, a je bil tudi mehak ob spominih na rajno mater. Iz njegovih del se zrcali nova romantika, prepletena s simbolizmom, kjer opisuje človeka do potankosti in sicer samega sebe.

Za svoja res krasna izvajanja, kakršna ima učiteljstvo na svojih zborovanjih redko priliko slišati, je bil nagrajen z navdušenim aplavzom in sam predsednik je izjavil, da ne najde besed, s katerimi bi se mu zahvalil.

Slavnostnemu delu je sledil stanovski del. Predsednik se je uvodoma spominjal premeščenih tovarišev in tovarišic. Premeščeni so bili po službeni potrebi tovariši Turko Alfonz in Barica iz štrigove v savsko banovino, Belec Janko iz šafarskega v savsko banovino in žel Janko iz Apač v Braslovče. Čestital je tovarišu, primorskemu rojaku Nemcu Petru k odlikovanju, tovarišu Porekarju pa k zakonski zvezi.

Pri situacijskem poročilu je omenil izredno skupščino, ki je bila ena najkrajših skupščin v zgodovini stanovske organizacije, ki pa je kljub temu pokazala disciplioranost delegatov in članstva. Vsi delegati (306 po številu) so glasovali za stanovsko linijo, da bo lahko organizacija nemoteno nadaljevala svoje delo. Poudaril je, da ima organizacija zagotovilo merodajnih faktorjev, da se bo materialni položaj učiteljstva in uradništva sploh izboljšal. Omenil je deputacijo vseh stanovskih organizacij pri banu, nadalje, da smo dobili novega banovinskega šolskega nadzornika Ferda Babiča, ki pozna razmere učiteljstva. V novi vladi smo dobili novega prosvetnega ministra Bogoljuba Kujundžiča, ki je učiteljstvu in šoli zelo naklonjen.

Glede ostalih perečih zadev učiteljstva in šole pa zavzema organizacija neizpremenjeno stališče. Vse zahteve so stilizirane v predlogu za novi finančni zakon za leto 1939-40.

Vsi dopisi, kakor tudi blagajniško poročilo, je bilo soglasno sprejeto. Za sresko poverjenico MM je bila izvoljena učiteljica Prelogova, ki ima nalogo s propagando dvigniti število naročnikov tega velevažnega lista za našo mladino.

Zelo kleno je bilo poročilo predsednice odseka za učiteljice tov. Potočnikove, ki se je zavzemala za enake pravice učiteljic v službi in plači. Zavzemala se je za ukinitev celibata in poudarjala geslo: »Za enako delo enako plačilo!« Akcija za božičnico, ki jo je organiziral ta odsek, je bila zelo uspešna. Za nadaljnje delo ima na programu akademijo, na kateri bi učiteljice manifestirale za svoje pravice.

Sledili so še razni predlogi in nasveti, nakar je predsednik zaključil lepo zborovanje v zvezi s proslavo 20 letnice smrti Ivana Cankarja.

Zborovanje je pokazalo, da je obmejno učiteljstvo solidarno, vedno zvesto stanovski liniji in da dela z vso vnemo v šoli in izven nje za dobrobit naše dece in našega naroda.

»Erika« na jeseniškem sokolskem odru

Vprizoriti so jo morali trikrat zapored in vedno je bila dvorana nabito polna

Jesenice, 16. januarja

Po daljšem presledku je sokolsko gledališče uprizorilo učinkovito Simončič Gregorčevo opereto »Erika«, in sicer trikrat zaporedoma ob nabito polni sokolski dvorani. Opereta, katere dejanje se vrši v sončnem Dubrovniku, je izredno duhovita in privlačna. Godba je zelo melodiozna in prepletena z lepo zvenečimi glasbenimi vložki, vzetimi iz melodij naših narodnih pesmi

Premiera, ki se je vršila na Silvestrov večer, je silno vžgala občinstvo, ki je do zadnjega kotička napolnilo balkon, glavno in stransko dvorano. Posamezni igralci so pri odprtih scenah želi aplavz, ki se dolgo ni hotel poleči.

Na željo občinstva z Jesenic ter bližnje okolice so morali opereto ponoviti na Tri kralje zvečer in v nedeljo 8. t. m. popoldne. Obakrat so bili prostori Sokolskega doma nabito polni, mnogo ljudi pa je moralo oditi, ker niso dobili vstopnic. Toliko prisrčne zabave, veselja in smeha, toliko prijetne godbe, ubranega petja, lepe scenerije in posrečenih obrazov na našem odru in v dvorani že dolgo nismo doživeli Odličen je bil 26 mož broječi sokolski orkester, ki ga je dirigiral brat Nande Žmitek.

Igralci so odlično podali svoje vloge. Pri nabito polni dvorani in ob dobri godbi se vsak igralec prijetno razživi in toliko bolj, če ima pred seboj hvaležno občinstvo. Kapitan Lesič (Klavora) sicer že v letih a vendar še mladosten in energičen je bil podan mojstrsko. Njegova hči Erika (Razingerjeva) je bila v igri ljubka, v petju pa odlična. Starikavo, po možu hrepenečo devo Anet je dovršeno podala sestra Tatjana Gostičeva. Br. Merlak je vlogo Freda podal zelo prikupno in nastopal kot pravi Amerikanec. V Ivu, kapitanovem nečaku, katerega je igral g. Humer, je nežni spol pričakoval več temperamenta. Mis Harlondova (Čopova) je premalo amerikanska sicer pa dobra. Prijetno je presenetila Jeramova Alma kot služkinja Mari, ki je dobra igralka in odlična pevka. Kuharico Maričko je podala ljubljenka jeseniškega občinstva sestra Mihelca Petričeva, ki je z živahno igro, razposajenostjo in lepim petjem sijajno zabavala občinstvo. Brat Koren je kot pek imel le kratko vlogo, a se je kot pevec dobro uveljavil. Brat Gregor Vister je odlično podal mornariškega slugo Pejota. Sijajno igro s posrečenimi gestami in mladostno zunanjostjo je poleg njegovega gospodarja kapitana Lesiča podal najbolj dovršeno. Vister je eden glavnih stebrov našega odra in komik po božji volji in kot tak že dolga leta z velikimi uspehi nastopa na sokolskem odru. Sijajen je bil tudi tovarnar Avanti. Igral ga je Pogačnik Ciril. S svojo debelušno figuro, afektiranostjo in s posrečenimi gestami je razvnel občinstvo, da se je smejalo do solz. Balet je dobro izpopolnil operetne prizore, pevski zbor je v igralskem oziru premalo živahen, v pevskem pa je bil na lepi višini. Sijajne maske je napravil igralcem naš mojster v šminkanju brat Potrato.

Uprizoritev »Erike« je bila za Jesenice in široko okolico pomemben kulturni dogodek. Vsi prijatelji lepe igre, melodiozne godbe in ubranega petja, so prišli v polni meri na svoj račun. Pravijo, da bodo »Eriko« še ponovili. Če jo bodo res, pridite in oglejte si to živahno domače delo, ne bo vam žal, nasmejali se boste do solz.

Jackie Coogan zopet samo Kid

Nova enterca je zadela Kida, nekoč tako slavnega, ki ga je pred 20 leti povzdignil Charlie Chaplin od skromnega dečka do hollywoodskega milijonarja. Pogreznjen v dolgove, preganjan po davčnih in sodnih eksekutorjih, je moral takoj po novem letu zpustiti svojo razkošno vilo, iz katere so bili vso opremo odpeljali na javno dražbo. To se je zgodilo takoj po skromni proslavi novega leta, ki se je začelo za Coogana zelo slabo. In ker nima več niti stanovanja, je Jackie sklenil ločiti se zaenkrat tudi od svoje lepe Betty Grableeve, ki se hoče vrniti k svoji materi Lilian, Jakie bo pa stanoval pri svojem stricu.

Jackie Coogan in Betty

Novinarjem sta zakonca izjavila, da se imata še vedno rada in da ne gre za ločitev. Počakati hočeta na boljše čase. Čim bi se Cooganov gmotni položaj zboljšal, bosta zopet živela skupaj. Vprašanje je seveda, če si ne bo lepa Betty ta čas poiskala v Hollywoodu srečnejšega Coogana.

Nova vrsta opic

Iz nemške revije »Umschau« posnemamo, da je izmed vseh živečih opic človeku najbližji šimpanz. Kakor vse višje opice ima tudi šimpanz roke daljše od nog, dočim je pri človeku, kjer nosijo noge težo vsega telesa, to baš nasprotno. Zdaj je bila pa opisana opica, ki je tudi v tem pogledu prehod od opice k človeku.

Ravnatelj živalskega vrta v Münchenu H. Heck je kupil v Hamburgu opico, ki je bila zelo podobna šimpanzu. Imela je pa rdečkasto dlako, dočim ima šimpanz črno. Že zato so jo smatrali za novo vrsto. Toda proti koncu decembra 1931. se je opica olevila in dobila naenkrat črno dlako. Dokler je bila živa, se ni dala meriti, to je bilo mogoče šele, ko je poginila. Izmeril jo je dr. Koch. Ugotovil je, da je imela daljše noge kakor druge opice in tudi daljše kakor šimpanz. Po nogah torej stoji med šimpanzom in človekom. Nova opica je dobila ime anthropopithecus hecki. Toda zaenkrat je ta vrsta opic znana samo po enem eksemplarju.

Jezik živali

Nemški biolog G. Schwiedetzky se po svojih izkušnjah na tem polju vprašuje: Ali ne izvira človeška govorica vendarle iz govorice živali? Prof. Garnar, ameriški zoolog, se je tudi ukvarjal s tem problemom. Preživel je več mesecev v srednjeameriških pragozdovih, kjer je poslušal jezik opic in ga prestrezal na gramofonske plošče. V kroni ogromnega drevesa si je bil uredil stalno poslušalno stanico in tam je prisluškoval noč in dan. Uspehi njegovega prizadevanja potrjujejo naziranje, da imajo nebesni zvoki svoj določen pomen, da so torej nekakšne besede v tem pomenu. Tako izraža večina opic z besedico »fi« svojo jezo, dobro voljo pa s posebnim lajajočim zvokom »ha-ha«.

Nekega dne je prišel prof. Garnar v živalski vrt v Los Angelesu in s seboj je imel gramofon. Stopil je k opičji kletki in navil gramofon s ploščo, na kateri so bili zabeleženi opičji izrazi za jezo. Učinek je bil presenetljiv. Med opicami je nastalo silno razburjenje, škripale so z zobmi, iskale z očmi za mrežami dozdevne tovariše, hoteč pomagati jim itd. Povsem nasproten učinek je pa dosegel s ploščami, na katerih je imel »besede« zadovoljstva, radosti ali smeha. Enako jasno so opice reagirale na druge zvoke, izražajoče strah, svarilo in podobno. Najbolj razvit jezik imajo Gibboni. V njihovem slovarju so tudi razmeroma popolno artikulirane besede kakor prut, huit ali kruig. Besedo »hju«, ki jo pogosto rabijo te opice, najdemo celo v jeziku njihovih človeških sosedov v Indiji. Ta beseda pomeni tiger. Spomnimo se, da živi na zemlji še zdaj cela vrsta necivilizirnih človeških plemen, ki tudi ne znajo več nego z neartikuliranimi goltanskimi zvoki izražati primitivne pojme svojega vsakdanjega življenja.

Telefonistka postala milijonarka

Devetnajstletna vdova po dediču pontiaške avtomobilske tovarne Danielu Dodgeu Annie Dodgeva je podedovala po svojem možu 8,000.000 dolarjev. Tako je odločilo sodišče v Pontiacu v ameriški državi Michigan. Annie Dodgeva, rojena Macdonaldova, telefonistka v Dodgevi tovarni, se je omožila lani v avgustu z 21-letnim Danny Dodgejem. Po poroki sta odpotovala na ženitovanjsko potovanje na otok Manitoulin v Ontarijskem jezeru. Dodge je imel tam vilo. Trinajstega dne zakonskega življenja in bivanja na otoku sta se odpeljala z motornim čolnom po jezeru. Na otočku, kjer sta se čez poldne ustavila, je našel Dodge dinamitno patrono, ki mu je v roki eksplodirala in ga težko ranila. Težko ranjen je bil tudi njegov prijatelj.

Mlada žena, čeprav ranjena, je sedla h krmilu motornega čolna, da bi ranjenca čim prej pripeljala k zdravniku. Dodge je pa med vožnjo zaradi bolečin, izgube vida in desnice skočil v jezero in utonil. Njegovo truplo so potegnili iz vode šele čez nekaj dni. Njegovi sorodniki so hoteli izplačati vdovi samo 250.000 dolarjev, ki jih je bil dal Dodge prepisati na njo v ženitni pogodbi. Mlada vdova se je pa temu uprla in pred sodiščem se je njena tašča poravnala tako, da je dobila snaha 8.000.000 od moževega premoženja, cenjenega na 10 milijonov dolarjev. Doslej je dobivala 5000 dolarjev mesečno.

800 km na uro

Angleški konstrukter Hagg izdeluje najhitrejše letalo na svetu

V strogo zastraženi delavnici v Hestonu izdeluje konstrukter Hagg, znan po svojem dvomotornem letalu »Comet de Havilland«, ki je zmagalo na tekmi na progi London—Melbourne, novo letalo, ki naj bi prekosilo vse dosedanje hitrostne rekorde. Bodoče najhitrejše angleško lovsko letalo, mali enokrovnik s krili spodaj in s kolesci, ki se dajo potegniti v trup, bo najpozneje v treh mesecih preizkušeno in po konstrukterjevih načrtih bo doseglo brez posebnega napora hitrost 800 kilometrov na uro. Motor je izpopolnjeni Napier-Daguer s kapaciteto 2200 HP. Konstrukcijo novega letala financira lord Nuffield, ki hoče prevzeti serijsko izdelavo nove tipe lovskih letal, če se bo prvo obneslo.

Tako se nadaljuje poleg tekme za povečanje proizvodnje letal tekma za njihovo izpopolnitev in hitrejše staranje letal onih držav, ki so si izgradile stalno zračno moč. Anglija ni edina, kjer si izumitelji in konstrukterji prizadevajo prekositi dosedanji hitrostni rekord 704 km na uro. V Franciji pripravlja Coudron letalo, ki bo baje lahko prekosilo dosedanji hitrostni rekord, Bugatti in arsenal v Villa Couglay pripravljata dvomotorno lovsko letalo z dvema propelerjema, vrtečima se proti sebi, ki naj bi po teoretičnih računih tudi znatno prekosilo dosedanji hitrostni rekord.

V Nemčiji je novo Heinckelovo letalo že na poskusnih poletih doseglo mejo 700 kilometrov na uro in zdaj novo letalo izpopolnjujejo, da bo letelo še hitreje. Razen tega ima Nemčija novo lovsko letalo »Messerschmith«, s katerim upa konstrukter prekositi dosedanji hitrostni rekord, in načrte za novo dvomotorno lovsko letalo, ki bo doseglo po teoretičnih računih hitrost najmanj 800 km na uro. To hitrost hočejo nemški letalci letos brezpogojno doseči. In če jo bodo dosegli, se bo tekma nadaljevala, takoj se bodo oglasili konstrukterji drugih narodov, ki bodo hoteli doseči s svojimi letali še večjo hitrost.

S samomorom je hotel uiti krvniku

Dve uri pred usmrtitvijo si je v ječi z nožem prerezal vrat

Po 72 letih bi morali imeti v soboto v Nitri na Slovaškem zopet usmrtitev. Obešen bi moral biti poljski čuvaj František Veres iz Zubora, ki je njegov zločin predlanskim 1. oktobra ponoči razburil ves kraj. Veres je hotel pomoriti svojo šestčlansko družino in sicer na grozen način. S petrolejem je polil spečo ženo in pet otrok, od katerih je bilo najstarejšemu šele 6 let. Polil je tudi vse pohištvo, potem je pa vse zažgal in s kijem v roki stopil k vratom, da bi mu nobena žrtev ne ušla. Ko je Veresova žena poskusila z najmlajšim 9-mesečnim sinčkom zbežati iz goreče hiše, jo je Veres pobil na tla, potem je pa zbežal. Nesrečno ženo so spravili v bolnico, kjer se je zdravnikom posrečilo rešiti nji in najmlajšemu življenje. Štirje otroci, dve in polletna dvojčka Milan in Jan, 6-letna Ljudmila in 4-letni Francek so pa v hiši zgoreli.

Veresa so potem aretirali na polju, kjer je pospravljal koruzo, kakor da se ni nič zgodilo. Lani v februarju ga je porota obsodila v smrt na vešalih. Pomilostili ga niso in tako bi bil moral v soboto zjutraj na vešala. Toda Veres, ki je tako cinično odstranil svojo rodbino, je slednjič klonil pod težo svojega zločina in si hotel soditi sam. V celici, kjer je čakal na usmrtitev, je hotel s samomorom prehiteti krvnika.

Ko je prišel zjutraj dobri dve uri pred usmrtitvijo v celico paznik, da bi obsojenca opozoril, da se mu bliža zadnja ura, ga je našel nepremično ležečega na postelji. Odet je bil do brade. Paznik ga je prijel za ramo, misleč da trdno spi. Šele tedaj je opazil, da kaplja s postelje kri. Odgrnil je odejo in opazil, da ima Veres z nožem prerezan vrat. Zločinec je imel še toliko moči, da je potegnil odejo do glave, tako da se na prvi hip ni videlo, kaj je storil. S prerezanim vratom so ga našli dobrih 10 minut po poskušenem samomoru, torej še pravočasno, da ga bodo zdravniki ohranili pri življenju. Zdravniki pravijo, da bo v 14 dneh zopet zdrav. Kako je Veres dobil v celico nož, bo pokazala preiskava. Usmrtitev so morali seveda preložiti.

V katerem letu živimo?

Moderna zgodovinska veda neprestano raziskuje zagonetke na meji naše dobe in skuša priti do novih odkritij iz najtemnejših let starega veka ter historičnega mejnika Kristusovega rojstva, od katerega štejemo letos leto 1939. Berlinski zgodovinar in raziskovalec zgodovine starega veka prof. Gerardt, čigar nove ugotovitve je potrdil sam Vatikan, trdi, da ne živimo v letu 1939 temveč že nekaj let za njim. V evangelijih je pisano, da se je rodil Jezus Kristus pod vlado Heroda, ko je ta vladar zapovedal pomoriti novorojenčke v vsej Palestini odnosno takratni Judeji. Herod je pa umrl po najnovejših očnih ugotovitvah in po najdenem kovanem denarju spomladi v 4. letu pred Kristusom. Poleg tega sta se napotila Jožef in Marija v Jeruzalem, kjer se jima je rodil med potjo Jezus samo zato, da bi se udeležila ljudskega štetja, odrejenega po rimskem cesarju.

Zadnja proučevanja samo potrjujejo, da je bilo ljudsko štetje vsakih 14 let in da je bilo zadnje 9 let pred letom 1 kakor štejemo mi. Končno pa zadeva tudi astronomsko ni bila v redu. Komet, ki je vodil tri modrijane z vzhoda, se je videl po zelo zapletenih in težkih računih na nebu od druge polovice oktobra do 15. decembra leta 7. Vse to kaže, da ne živimo v letu 1939 temveč 1945 in da v štetju šest let zaostajamo.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

P. W.: 59

V zelenem peklu

roman

— Bože moj, to ste mi ljudje, — je zamrmral Goodley. — Sedite še vedno tisoč kilometrov od civiliziranega sveta in od doma, pa se že prepirate zaradi mesta. Pojdite raje k počitku. Jutri moramo biti vsi čili in zdravi.

— Goodley, ne pošiljajte nas spat, — je ugovarjal Walker. — Saj dobro vem, kaj vas jezi. Jezni ste, ker ne pripovedujemo o vas, ker tudi vas ne hvalimo za to, da ste opazili svetlobni signal in krenili naravnost k indijanski naselbini, kjer ste se varno spustili na tla in nas pripeljali nazaj v taborišče.

Goodley ni odgovoril, samo mrmral je.

— To so bile najbolj surove besede, kar sem jih slišal v zadnjih dvajsetih letih, je dejal in se zasmejal. — Še dobro, da sem se pri vas privadil tudi hujšim rečem.

— Jaz grem zdaj k počitku in če boste jutri zaspali, me ne najdete več tu in mojega letala tudi ne.

— — — — — — — — — —

Minilo je mesec dni.

Po chicaških ulicah lahko zopet vidite švigati velik siv avto, na katerem vihra zelena zastavica družbe MG.

Sin predsednika Graya sedi sam za volanom in šofira avto, črni Bob se pa valja zadaj na blazinah. Kraj Graya sedi navadno mož, v katerem bi gotovo spoznali Carterja. On je zaščitnik mladega Graya, a sin predsednika in milijonarja je črtan iz seznama tistih, ki jih je mogoče ugrabiti in zahtevati za nje odkupnino od kar ga spremlja Carter. Carter je namreč predober zaščitnik.

Sivi avto švigne pogosto po ulicah in izgine na letališču. Tu čaka navadno več znancev: Walker, ki objavlja v velikem chicaškem dnevniku zadnja poglavja svojega opisovanja pustolovske ekspedicije, Morris, ki bo v kratkem odložil polkovniško uniformo, ker je predlagan v napredovanje in Goodley, večno nezadovoljen, da ga ti obiski motijo pri delu. Če bi pa nekega dne ta ali oni ne prišel, bi bil stari Goodley ves nesrečen.

Na letališče prihajata tudi Hales in dr. Marson. Ta dve stikata zadnje čase nekam čudno glavi skupaj in čeprav sta prisegala, da ostaneta do smrti v Chicagu, se zdi, da bosta svojo prisego kmalu prelomila. Mladi Gray ju je že večkrat zasačil v zelo sumljivem položaju, sklonjena nad zemljevidom, ki je sicer takoj izginil pred njima, vendar je pa izdal, da se ta dva večna popotnika pripravljata zopet na ekspedicijo. Kam neki?

Možje si pripovedujejo, obujajo spomine . . .

Nekaj tisoč kilometrov niže v mali indijanski naselbini, ograjeni s trnjevim plotom, pa sedi pred svojim šotorom najzadovoljnejši izmed vseh Indijancev, sledosled Luka. V naselbini ne bo nikoli več lakote, kajti beli možje so bili pred svojim odhodom radodarni. Luka je pa najbogatejši mož bogatega plemena. Ima toliko merjascev, da jih koma pošteje.

K O N E C

Hiša groze

je naslov našega novega romana izredno napete vsebine in živahnega, zgoščenega pripovedovanja o zagonetki tragične smrti starega pomorskega kapitana.

ZAČETEK JUTRI!

Urejuje Josip Zupančič — Za »Narodno tiskarno« Fran Jeran — Za upravo in inseratni del lista Oton Christof — Vsi v Ljubljani